TAAD Yıl 17 . Sayı 68 . Ekim 2026
ISSN 1309-6826 - E-ISSN 3150-0919
Araştırma Makalesi/Research Article DOI: 10.54049/taad.2039766

İÇERİK ÜRETİCİSİ ÇOCUKLARIN DİJİTAL GELİRLERİNİN ÇOCUK MALLARI REJİMİNDEKİ HUKUKÎ NİTELİĞİ VE KORUNMASI

The Legal Nature and Protection of Child Content Creators' Digital Income under the Child Property Regime

Azim ÖNCÜ*

Özet

İçerik üreticisi çocukların dijital platformlardaki faaliyetlerinden elde ettikleri gelirler, çocuk malları rejimi bakımından kendine özgü nitelendirme ve koruma sorunları ortaya çıkarmaktadır. Çalışma, bu gelirlerin Türk Medenî Kanunu bakımından hangi rejime tâbi olduğunu ve nasıl korunacağını incelemektedir. Kişisel kazanç nitelendirmesinde, kazancın dayandığı sözleşme tipinden ziyade çocuğun kişisel faaliyeti ile kazanç arasındaki doğrudan ve yeterli bağlantının esas alınması önerilmektedir. Aktif içerik üretimi ve karma faaliyetler bu ölçüt çerçevesinde değerlendirilirken, pasif görünürlük hâllerinde ekonomik menfaatin çocuğa aidiyeti ile kişisel kazanç niteliği birbirinden ayrılmaktadır. Çalışmada ayrıca, kişisel kazanç niteliğinin tek başına fiilî korumayı sağlamadığı belirtilmekte; hukukî yetki ile fiilî kontrol arasındaki ayrımın koruyucu müdahaleye etkisi incelenmektedir. Dijital gelirlerle sınırlı yönetim kayyımlığı, korunacak değerin hukukî niteliği, yönetim yetkisi ve somut tehlike gözetilerek TMK m. 361 çerçevesinde ele alınmaktadır. Ana ve babanın kanunî yönetimine tâbi dijital gelirler bakımından TMK m. 362–363'teki devir, hesap ve sorumluluk hükümleri incelenmekte; kişisel kazanç üzerindeki fiilî kontrolden kaynaklanan taleplerin hukukî dayanağının ayrıca belirlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Gelirlerin geçmişe dönük tespiti ve ispatındaki güçlükler karşısında, TMK m. 6 ve HMK m. 190/I'deki genel ispat kurallarının, uygulanabildiği ölçüde TMK m. 362'deki hesap verme yükümlülüğü ile HMK m. 219–221'deki belge ibrazı hükümleri gözetilerek uygulanması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Son olarak, çocuğa ait dijital gelirleri fiilen tahsil veya kontrol eden ana veya baba bakımından kayıt tutma, saklama, hesap verme ve ilgili belgeleri sunma yükümlülüklerinin açıkça düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İçerik üreticisi çocuk, dijital gelir, çocuk malları, kişisel kazanç, yönetim kayyımlığı, ispat yükü

Abstract

Income generated by child content creators on digital platforms raises distinctive issues of classification and protection under the child property regime. This study examines the legal regime applicable to such income under the Turkish Civil Code. It argues that classification

- *Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.*
- *Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 14.9.2026*
- *Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 23.10.2026*

* Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Bölümü, Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı, Malatya/Türkiye, e-posta: azim.oncu@inonu.edu.tr, https://orcid.org/0000-0001-6043-1054.

as personal earnings should depend not on the underlying contract type, but on the direct and sufficient connection between the child's personal activity and the resulting economic value. Active content creation and mixed activities are assessed under this criterion, while passive visibility is examined separately to distinguish whether income belongs to the child from whether it qualifies as personal earnings. The study also emphasizes that legal classification alone does not ensure effective protection, since legal authority and factual control may diverge. Accordingly, protective measures under Articles 360–361, including a management curatorship limited to digital income, are examined. For income subject to parental management, Articles 362–363 on transfer, accounting, and liability are considered together with evidentiary difficulties arising from retrospective identification of digital income. The burden of proof is assessed under Article 6 of the Turkish Civil Code and Article 190(1) of the Code of Civil Procedure, together with the rules on accounting and production of documents. Finally, the study proposes express record-keeping, accounting, and document-production duties for parents who actually collect or control the child's digital income.

Keywords: Child content creator, digital income, child property, personal earnings, management curatorship, burden of proof

GİRİŞ

Dijital teknolojilerin ve sosyal medya platformlarının yaygınlaşması, çocukların dijital ortamla kurdukları ilişkiyi dönüştürmüş; çocuklar içeriklerin yalnızca izleyicisi veya konusu olmaktan çıkarak ekonomik değer yaratan içerik üretim süreçlerine katılmaya başlamıştır. Görüntüsü, sesi, performansı, yaratıcılığı veya tanınırlığı üzerinden gelir elde eden içerik üreticisi çocukların artışı, bu gelirlerin hukukî statüsünün ve korunmasının Türk hukuku bakımından ayrıca değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Türk Medenî Kanunu'nun çocuk mallarına ilişkin hükümleri (m. 352–363), ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları ile TMK m. 359'da düzenlenen kişisel kazanç arasında farklı rejimler öngörmektedir. Dijital gelirlerin hangi rejime tâbi olduğu ise kazancın ortaya çıkış biçimi ve çocuğun ekonomik değerin oluşumundaki katkısına göre belirlenmelidir.

Çalışmanın temel sorusu, dijital gelirlerin hangi ölçütlerle TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç veya ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malı olarak nitelendirileceği ve bu nitelendirmenin korunma ile yönetimin sona ermesine ilişkin sonuçlarının ne olacağıdır. Nitelendirmede kazancın dayandığı sözleşme tipinden ziyade ekonomik değerin kaynağı ile çocuğun kişisel faaliyeti arasındaki doğrudan ve yeterli bağlantı esas alınmaktadır.

Dijital gelirlerin hukukî niteliği, fiilî korunma sorunundan bağımsız değildir. Özellikle küçük yaştaki çocuklarda hesapların yönetimi, ödemelerin tahsili ve gelirlerin muhafazası çoğu zaman ana ve babanın fiilî hâkimiyet alanında gerçekleşmektedir. Bu nedenle çalışma, hukukî yetki ile fiilî kontrol ayrımını, TMK m. 360–361 kapsamındaki koruyucu müdahaleyi ve belirli şartlarda dijital gelirlerle sınırlı yönetim kayyımlığını da incelemektedir. Yönetimin sona ermesinde ortaya çıkan tespit ve ispat sorunları ise TMK m. 6, HMK m. 190/I, TMK m. 362 ve HMK m. 219–221 çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Çalışma, içerik üreticisi çocukların dijital faaliyetlerinden doğan ekonomik değerlerin çocuk malları rejimi bakımından hukukî niteliği ve korunmasıyla sınırlıdır. Çalışma üç bölümden oluşmakta; ilk bölümde temel kavramlar, ikinci bölümde dijital gelirlerin nitelendirilmesi, üçüncü bölümde ise koruma, yönetimin sona ermesi ve ispat sorunları incelenmektedir.

I. İÇERİK ÜRETİCİSİ ÇOCUK VE DİJİTAL GELİR KAVRAMLARI

Çocukların kendi adlarına veya ana ve babalarının kontrolündeki hesaplar üzerinden içerik üretmeleri ve bu faaliyetlerin ekonomik değer yaratması, elde edilen gelirlerin çocuk malları rejimindeki hukukî statüsünün belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle çocuğun kişisel faaliyeti, görüntüsü, sesi, performansı veya tanınırlığı üzerinden ekonomik değer yaratılan hâller, bu gelirlerin hangi hükümlere tâbi olacağı sorununu gündeme getirmektedir. Bu nedenle öncelikle "içerik üreticisi çocuk" ve "dijital gelir" kavramlarının çalışma bakımından taşıdığı anlam ve sınırlar belirlenmelidir.

A. İçerik Üreticisi Çocuk Kavramı

1. Dijital İçerik Üretimi ve Çocuğun Ekonomik Faaliyete Katılımı

Dijital platformların gelişmesiyle birlikte çocuklar, yalnızca dijital içeriklerin izleyicisi veya konusu olmaktan çıkarak içerik üretim süreçlerine doğrudan katılan kişiler hâline gelmiştir. YouTube, Instagram ve TikTok gibi platformlarda çocukların görüntüsü, sesi, performansı, yaratıcılığı veya tanınırlığı ekonomik değer taşıyabilmekte; bu değer reklam, sponsorluk, ticari iş birliği, platform ödemeleri ve kullanıcı katkıları gibi farklı gelir kaynaklarına dönüşebilmektedir[1]. Dijital içerik üretimi bu yönüyle, çocuğun malvarlığına giren ekonomik değer ile çocuğun kişisel faaliyeti arasında doğrudan bir bağlantının kurulabildiği yeni bir gelir alanı ortaya çıkarmaktadır.

Çocuğun dijital içerik üretimine katılımı farklı biçimlerde gerçekleşebilir. Çocuk kimi zaman içeriği bizzat üretmekte, kamera karşısında belirli bir performans sergilemekte veya ürün ve hizmetlerin tanıtımında aktif rol üstlenmektedir[2]. Kimi zaman ise içerik ana ve baba tarafından hazırlanmakta ve çocuk yalnızca görüntüsü, günlük yaşamı veya kişisel özellikleriyle bu içeriğin bir unsuru hâline

---

1 Pınar Aktaş Avcı, 'Çocuk Influencer'ların Haklarının Korunması' in Bülent Kent, Münire Kevser Baş ve Mahmut Samar (eds), *İnternet Hukukunda Çocuğun Korunması ve Mahremiyeti* (Adalet 2023) 74–76; Kemal Atasoy, 'Sosyal Medyada Gelir Elde Eden Çocuk Influencer'ların Malvarlığının ve Ekonomik Haklarının Korunması' in Baki İlkay Engin ve Zeynep Rana Demir (eds), *Modern Dünyada Çocuk Hakları* (On İki Levha 2025) 453 vd. Günhan Gönül Koşar, *Çocuğun Kişilik Hakkının Anne Baba Tarafından Sosyal Medya Yoluyla İhlali ve Hukuki Korunma Yolları* (On İki Levha Yayıncılık 2025) 65–68.

2 Ayşe Dilşad Keskin, 'Influencer Sözleşmesi' (2022) 13(1) *İNÜHFD* 129, 133–134; Ceyhun Serçemeli, 'Kidfluencer'lar ve Çocuk İşçiliği: İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Perspektifinden Nitel Bir Araştırma' (2026) 29 Sosyal Güvence Dergisi 2172, 2177–2179.

gelmektedir[3]. Bu farklılık, çocuğun dijital ortamda görünür olmasının her durumda aynı nitelikte bir ekonomik faaliyet olarak değerlendirilemeyeceğini göstermektedir.

Dijital içerik üretimine çocuğun katılımı, iş hukuku ve çocuk hakları bakımından çocuk emeği ve ekonomik sömürü gibi farklı sorunları da gündeme getirebilir[4]. Bununla birlikte çalışmamız bakımından belirleyici mesele, çocuğun dijital faaliyetinden veya kişiliğinin ekonomik değerinden kaynaklanan gelirlerin çocuk malları rejimi içerisindeki hukukî statüsüdür. Özellikle ekonomik değerin meydana gelmesinde çocuğun kişisel faaliyeti, bu gelirlerin ana ve babanın yönetimine tâbi genel çocuk malları kapsamında mı, yoksa TMK m. 359/I anlamında çocuğun kişisel kazancı olarak mı değerlendirileceği bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle dijital içerik üretimine katılımın hukukî değerlendirilmesinde öncelikle çocuğun içerik üretim sürecindeki rolünün belirlenmesi gerekir.

2. Aktif İçerik Üretimi ile Pasif Görünürlük Ayrımı

Çocuğun dijital mecradaki varlığı ve bu varlıkla bağlantılı olarak elde edilen gelirlerin hukukî niteliği değerlendirilirken, birbirinden ayrılması gereken iki farklı görünüm biçimi bulunmaktadır: çocuğun ebeveyn tarafından oluşturulan içeriklerde yer aldığı pasif görünürlük ile çocuğun içerik üretim sürecine kişisel faaliyetiyle katıldığı aktif içerik üretimi. Bu ayrım, çocuğun dijital içerikte yalnızca görünür olması ile ekonomik değerin meydana gelmesine kişisel faaliyetiyle katılması arasındaki farkın ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır.

Pasif görünürlük, özellikle *sharenting* olarak adlandırılan ve ana ve babanın kendi sosyal medya hesaplarında çocuğun günlük yaşamına, gelişim sürecine veya aile içindeki hâllerine ilişkin görüntüleri paylaşması biçiminde ortaya çıkmaktadır[5]. Bu modelde içerik üretme ve paylaşma iradesi esas itibarıyla ana ve babaya ait olup çocuk, çoğunlukla kişisel bir içerik üretme faaliyetinden ziyade görüntüsü, günlük yaşamı veya kişiliğiyle paylaşımın konusu hâline gelmektedir[6]. Bununla birlikte

---

[3] Nesli Beril Özen Çolak, 'Ebeveynlerin Sosyal Medyada Çocukları Üzerinden Elde Ettikleri Kazancın Çocuk Malları Kapsamında İncelenmesi' (2025) 61 TAAD 531, 537–538; Türkay Türkan Ünlü ve Elif Karakoç Keskin, 'Bu Hesapta Çocuk Var!' Türk Televizyon Dizilerindeki Çocuk Oyuncuların Instagram Hesaplarının Kidfluencer Kavramı Bağlamında İncelenmesi' (2023) 8(2) İNİF E-Dergi 275, 296–297; Gönül Koşar (n 1) 68–71.

[4] Hatice Duygu Özer ve Fatma Nazlıcan Alpsoy, 'Çocuk İşçiliğinin Yeni Görünümü: Kidfluencer' (2024) 11(1) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 241, 241–243, 253, 260; Serçemeli (n 2) 2174–2178; Atasoy (n 1) 457–458; Ece Tosun ve Şadiye Deniz, 'YouTube'da Çocuğun Tüketim Odaklı Sömürüsü: Kidfluencerlar Üzerine Bir Araştırma' (2023) 14(2) *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 595, 596, 615. Ayrıca bkz. Ezgi Sivrikaya, 'Çocukların Çalıştırılma Yasağı Kapsamında "Kidfluencer"ların Hukuki Durumu' in Baki İlkay Engin and Zeynep Rana Demir (eds), *Modern Dünyada Çocuk Hakları* (On İki Levha 2025) 437–440.

[5] Nazira Omuralieva, Seldağ Güneş Peschke ve Lutz Peschke, 'Anne ve Babanın Sosyal Medyada Çocukları ile İlgili Paylaşımlarına (Sharenting) İlişkin Hukuki Bir Değerlendirme' (2024) 7(3) *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 861, 865; Özer ve Alpsoy (n 4) 245.

[6] Omuralieva, Güneş Peschke ve Peschke (n 5) 865, 868; Özer ve Alpsoy (n 4) 245. Çocuğun görüntüsü veya bilgilerinin ana ve baba tarafından sosyal medyada hukuka aykırı biçimde kullanılması

bu tür paylaşımların zaman içerisinde ticarileşmesi ve reklam veya sponsorluk gelirlerine kaynaklık etmesi de mümkündür. Böyle bir durumda çocuğun pasif konumda bulunması, elde edilen ekonomik değerin çocukla bağlantısını kendiliğinden ortadan kaldırmaz; ancak bu bağlantının TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç oluşturup oluşturmadığı ayrıca değerlendirilmelidir.

Aktif içerik üretiminde ise çocuk, içeriğin meydana getirilmesine kişisel faaliyetiyle katılmaktadır. Çocuğun kamera karşısında belirli bir performans sergilemesi, bir ürün veya hizmetin tanıtımında rol alması, oyun, anlatım, canlandırma veya benzeri bir faaliyet gerçekleştirmesi bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu hâllerde çocuğun görüntüsü veya kişiliğinin yanı sıra, bizzat gerçekleştirdiği faaliyet de içeriğin ve buna bağlı ekonomik değerin meydana gelmesinde rol oynamaktadır. Dolayısıyla aktif içerik üretimini pasif görünürlükten ayıran temel unsur, çocuğun yalnızca içeriğin konusu olması değil, içeriğin meydana getirilmesine kişisel faaliyetiyle katılmasıdır.

Yukarıda bahsedilen ayrım, dijital gelirlerin çocuk malları rejimindeki hukukî niteliğinin belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır. Bununla birlikte aktif içerik üretimi ile pasif görünürlük arasındaki ayrım, gelirin hukukî niteliğini tek başına belirleyen kategorik bir ölçüt olarak anlaşılmamalıdır. Çocuğun içerik üretim sürecindeki rolü, ekonomik değerin kaynağının ve çocuğun kişisel faaliyeti ile kazanç arasındaki bağlantının belirlenmesinde dikkate alınacak unsurlardan biridir. Bu ayrımın TMK m. 359/I'deki kişisel kazanç kavramı bakımından doğuracağı sonuçlar ise çalışmanın ikinci bölümünde ayrıca incelenmektedir.

3. Çalışmada Esas Alınan İçerik Üreticisi Çocuk Kavramı

Bu çalışmada içerik üreticisi çocuk, dijital platformlarda yayımlanan ve ekonomik değer doğuran içeriklerin meydana getirilmesine kişisel faaliyetiyle katılan velâyet altındaki ergin olmayan çocuğu ifade etmektedir. Çocuğun kamera karşısında performans sergilemesi, anlatımda bulunması, oyun oynaması veya başka bir yaratıcı faaliyette bulunması bu kapsamda değerlendirilebilir. Katılımın sürekli olması zorunlu değildir; tek seferlik bir faaliyet de ekonomik değer doğurabilir. Bu nedenle tesadüfî görünürlük ile tek seferlik gelir getirici faaliyet birbirinden ayrılmalıdır.

Çocuğun kişisel bir faaliyette bulunmaksızın yalnızca görüntüsü veya kişiliğiyle içeriğin konusu olduğu hâller, burada benimsenen dar anlamdaki içerik üreticisi çocuk kavramının dışında kalmaktadır. Bununla birlikte pasif görünürlük, kişisel kazanç nitelendirmesinin sınırlarını belirlemek amacıyla çalışmada ayrıca ele alınmaktadır. Bu hâllerin dar tanımın dışında tutulması, ortaya çıkan ekonomik menfaatlerin çocuğa aidiyeti veya çocuk mallarının korunması bakımından hukukî sonuç doğurmayacağı anlamına gelmez.

---

suretiyle kazanç elde edilmesi hâlinde, TMK m. 25/III uyarınca vekâletsiz işgörme hükümlerine dayalı kazanç devri talebinin ayrıca gündeme gelebileceği yönünde bkz. Gönül Koşar (n 1) 266.

B. Dijital Gelir Kavramı ve Başlıca Gelir Kaynakları

İçerik üreticisi çocukların dijital faaliyetlerinden kaynaklanan ekonomik değerler, çocuk malları rejimindeki klasik gelir türlerinden farklı kaynaklara ve elde edilme biçimlerine sahip olabilmektedir. Bu çalışmada dijital gelir, velâyet altındaki çocuğun dijital platformlardaki kişisel faaliyeti, performansı, görüntüsü, sesi veya tanınırlığıyla bağlantılı olarak doğrudan ya da dolaylı biçimde elde edilen nakdî ödemeler ile ekonomik değeri bulunan aynî menfaatleri ifade etmektedir. Bu kavram, gelirin elde edilmesine aracılık eden platform veya sözleşme türünden bağımsız olarak, ekonomik değerin çocuğun dijital içerik üretimiyle bağlantısını esas almaktadır.

Dijital içerik üretiminden doğan gelirler tek bir kaynağa dayanmamakta; platformların gelir paylaşım modellerinden reklam ve sponsorluk ilişkilerine, kullanıcılar tarafından sağlanan ekonomik menfaatlerden diğer ticari iş birliklerine kadar farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir[7]. Bununla birlikte bu çalışmanın amacı dijital gelir modellerini ayrıntılı biçimde sınıflandırmak değil, çocuğun kişisel faaliyeti ile ekonomik değer arasındaki bağlantının hukukî nitelendirmeye etkisini ortaya koymaktır. Bu nedenle dijital gelir kaynakları, çalışmanın amacıyla sınırlı olarak aşağıda iki ana grup altında incelenmektedir.

1. Reklam, Sponsorluk ve Ticari İş Birliği Gelirleri

İçerik üreticisi çocukların dijital faaliyetlerinden doğan önemli gelir kaynaklarından birini reklam, sponsorluk ve diğer ticari iş birlikleri oluşturmaktadır. Bu ilişkilerde ekonomik değer, bir ürün veya hizmetin tanıtılması, belirli bir markanın içerikte görünür hâle getirilmesi veya çocuğun görüntüsü, performansı ya da tanınırlığının ticari iletişimde kullanılması karşılığında ortaya çıkabilmektedir[8]. Gelirin dayandığı hukukî ilişki somut olayın özelliklerine göre farklı sözleşme tiplerinin unsurlarını taşıyabilmekle birlikte, bu çalışma bakımından belirleyici olan sözleşmenin hukukî tipi değil, elde edilen ekonomik değer ile çocuğun kişisel faaliyeti arasındaki bağlantıdır.

Reklam ve sponsorluk ilişkilerinden sağlanan menfaatler nakdî veya aynî nitelikte olabilir. Nakdî gelirler; belirli bir içeriğin yayımlanması, ürün veya hizmetin tanıtılması ya da daha uzun süreli bir ticari iş birliği karşılığında kararlaştırılan sabit veya değişken ödemelerden oluşabilir. Bunun yanında ürünlerin bedelsiz verilmesi, konaklama veya seyahat imkânı sağlanması ve ekonomik değeri bulunan diğer menfaatlerin sunulması da söz konusu olabilir[9]. Bu tür aynî menfaatlerin dijital gelir kapsamında değerlendirilebilmesi için ise, menfaatin çocuğun dijital

---

7 Tosun ve Deniz (n 4) 599–600; Özer ve Alpsoy (n 4) 244–246.

8 Keskin (n 2) 133, 138–139; Özer ve Alpsoy (n 4) 246.

9 Keskin (n 2) 133–134, 136; Özen Çolak (n 3) 538; Ayça Zorluoğlu Yılmaz ve Aylin Yıldırım Dindar, 'Influencer Sözleşmesi' (2024) 73(1) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 477, 486–487, 494.

faaliyetiyle bağlantılı olarak elde edilmesi ve ekonomik bakımdan çocuğa ait olduğunun belirlenebilmesi gerekir[10].

2. Platform ve Kullanıcı Kaynaklı Gelirler

İçerik üreticisi çocukların dijital faaliyetlerinden doğan gelirler, reklam verenlerle doğrudan kurulan ticari ilişkilerin yanı sıra, platformların gelir paylaşım sistemleri ve kullanıcıların doğrudan katkıları üzerinden de elde edilebilmektedir. Platform kaynaklı gelirler, içeriğin izlenmesi, reklam gösterimleri, kullanıcı etkileşimi veya platform tarafından belirlenen diğer ölçütlere bağlı olarak içerik üreticisine yapılan ödemelerden oluşmaktadır[11]. Bu gelirlerde kazancın miktarı ve oluşumu, reklam verenle içerik üreticisi arasında doğrudan kurulan bir sözleşme ilişkisinden ziyade, içeriğin platform üzerindeki izlenme, erişim ve etkileşim performansına bağlı olarak şekillenmektedir[12].

Kullanıcı kaynaklı gelirler ise canlı yayınlar veya diğer platform özellikleri aracılığıyla gönderilen sanal hediyeler, ücretli üyelikler ve benzeri ekonomik katkılar biçiminde gerçekleşebilmektedir[13]. Bu ödemeler doğrudan kullanıcılar tarafından gerçekleştirilmekle birlikte, çoğunlukla platformun aracılık ettiği ödeme ve komisyon sistemi üzerinden içerik üreticisine aktarılmaktadır[14]. Ayrıca içerikte kullanılan yönlendirme bağlantıları veya indirim kodları üzerinden gerçekleştirilen satışlardan elde edilen komisyonlar gibi gelirler de çocuğun dijital faaliyetiyle bağlantılı ekonomik değerler arasında yer alabilir[15].

Bahsedilen gelir modellerinin önemli bir bölümünde, kazancın miktarı önceden belirlenmiş sabit bir bedelden ziyade içeriğin izlenmesi, etkileşim düzeyi,

---

10 Özen Çolak (n 3) 538.

11 Atasoy (n 1) 455–456; Tosun ve Deniz (n 4) 599, 611–615.

12 Platform kaynaklı gelirlerin, reklam verenle içerik üreticisi arasında doğrudan kurulan klasik bir reklam ilişkisinden farklı olarak izlenme, erişim, tıklanma ve benzeri performans ölçütlerine bağlı biçimde oluşabilmesi bakımından bkz. Kübra Gözen Bozdoğan ve Selçuk Bayramoğlu, 'Türkiye'de Sosyal Medya Fenomenlerinin ve Youtuber'ların Kazançlarının Vergilendirilmesine Dair Bir Değerlendirme' (2022) 19(2) *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 825, 830, 834; Charlotte Yates, 'Influencing "Kidfluencing": Protecting Children by Limiting the Right to Profit from "Sharenting"' (2023) 25 *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law* 845, 864–865.

13 Kullanıcıların içerik üreticisine doğrudan ekonomik katkı sağlayabildiği abonelik ve canlı yayın ödemeleri bakımından bkz. Yates (n 12) 865; ayrıca aboneliğe dayalı destek modelleri bakımından bkz. Aysun Dukul Öztürk, 'Dijital Medyada Kültürel İçerik Üreticiliğinin Ekonomik Sermayeye Dönüşümünde Patreon Modeli İncelemesi' (2024) 6(1) *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* 1, 7–8.

14 Dukul Öztürk (n 13) 5, 8.

15 Yönlendirme bağlantıları veya kişiye özgü bağlantılar üzerinden gerçekleştirilen satışlardan etkileyiciye komisyon ödenebilmesi bakımından bkz. Meltem Karatepe Kaya, 'Sosyal Medya Etkileyicileri Tarafından İnternet Aracılığıyla Yapılan Reklamlara İlişkin Hukuki Düzenlemelerin Değerlendirilmesi' (2021) 70(3) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 667, 677, 683; Keskin (n 2) 145 dn 95; Zorluoğlu Yılmaz ve Yıldırım Dindar (n 9) 487.

kullanıcı katkıları veya gerçekleşen satışlar gibi değişken unsurlara bağlı olarak şekillenebilmektedir[16]. Bununla birlikte gelir kaynağının platform, kullanıcı veya satış ortaklığı sistemi olması, çocuk malları rejimi bakımından tek başına belirleyici değildir. Hukukî nitelendirme bakımından esas mesele, elde edilen ekonomik değerin kaynağında çocuğun kişisel faaliyetinin bulunup bulunmadığı ve bu faaliyet ile kazanç arasında yeterli bağlantının kurulup kurulamadığıdır.

3. Dijital Gelirlerin Çocuk Malları Bakımından Ayırt Edici Özellikleri

İçerik üreticisi çocukların dijital faaliyetlerinden elde edilen gelirler, ortaya çıkış biçimleri, gelir akışının yapısı ve çocuğun kişisel faaliyetiyle olan bağlantıları bakımından çocuk malvarlığında yer alan klasik malvarlığı değerlerinden farklı özellikler göstermektedir. Bu farklılıklar, söz konusu gelirlerin çocuk malları rejimi içerisindeki hukukî statüsünün belirlenmesi ve korunması bakımından ayrıca değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

İlk olarak dijital gelirler, çoğu zaman süreklilik gösteren ve değişken bir gelir akışı niteliğindedir. Reklam, sponsorluk, platform ödemeleri ve kullanıcı katkılarından sağlanan ekonomik değerlerin miktarı; içeriğin izlenmesi, etkileşim düzeyi, gerçekleştirilen ticari iş birlikleri ve benzeri değişkenlere bağlı olarak farklılaşabilmektedir[17]. Bu özellik, dijital gelirlerin belirli bir anda mevcut olan malvarlığı unsurlarından farklı olarak sürekli takip edilmesini ve gelir hareketlerinin ayrıca belirlenmesini gerektirebilir.

İkinci olarak dijital gelirler ile çocuğun kişisel faaliyeti arasında yakın bir bağlantı bulunabilir. Özellikle çocuğun bizzat içerik ürettiği, performans sergilediği veya görüntüsü, sesi, yaratıcılığı ve tanınırlığıyla içeriğin ekonomik değerinin oluşumuna belirleyici biçimde katıldığı hâllerde, elde edilen kazanç klasik anlamda bir malvarlığı unsurunun getirisi olmaktan farklılaşmaktadır. Bu farklılık, dijital gelirlerin TMK m. 359/I hükmünde düzenlenen kişisel kazanç kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu doğurmaktadır.

Üçüncü olarak dijital gelirler, tespit ve izlenebilirlik bakımından güçlükler gösterebilmektedir. Gelirlerin birden fazla platformdan sağlanması, sponsorluk ilişkilerinin farklı biçimlerde kurulabilmesi ve nakdî ödemelerin yanında aynî veya diğer ekonomik menfaatlerin de söz konusu olabilmesi, çocuğa ait ekonomik değerlerin kapsamının sonradan belirlenmesini güçleştirebilir. Özellikle gelirlerin

---

[16] Platform ödemelerinin çeşitli performans ölçütlerine, kullanıcı kaynaklı gelirlerin ise abonelik ve doğrudan kullanıcı katkılarına bağlı olarak değişebilmesi bakımından bkz. Yates (n 12) 864–865.

[17] Dijital içerik üretiminde bazı gelir modellerinin aylık ve süreklilik gösteren destek akışına dayanabilmesi bakımından bkz. Dukul Öztürk (n 13) 7–8. Influencer faaliyetlerinin ticari iş birlikleri çerçevesinde ücretli hâle gelmesi ve etkinliğinin etkileşim, tıklama ve gerçek satış verileri üzerinden değerlendirilebilmesi bakımından ayrıca bkz. Gözde Baycur ve Hüseyin Sami Karaca, 'Reklamlardaki Ünlülerden Sosyal Medyadaki Fenomenlere: Influencer Pazarlamasına Bütüncül Bir Bakış' (2022) 15(1) *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi* 271, 276, 301, 303. Ayrıca bkz. Zorluoğlu Yılmaz ve Yıldırım Dindar (n 9) 499.

ana veya babaya ait hesaplar üzerinden tahsil edildiği durumlarda, çocuğa ait malvarlığı değerleri ile ebeveynin şahsî malvarlığı arasındaki ayrımın korunması ayrıca önem kazanmaktadır.

Son olarak, çocuğun yaşı ve kullanılan platformun veya ödeme sisteminin koşulları nedeniyle, platform hesabının işletilmesi, reklam ve sponsorluk ilişkilerinin yürütülmesi veya ödemelerin tahsil edilmesi sürecinde ana ve babanın fiilen belirleyici konumda bulunması mümkündür[18].

Yukarıda belirtilen özellikler birlikte değerlendirildiğinde, dijital gelirlerin çocuk malları bakımından ortaya çıkardığı temel sorun iki aşamalıdır: öncelikle bu gelirlerin çocuk malları rejimi içerisindeki hukukî niteliğinin belirlenmesi, ardından belirlenen hukukî statüye uygun biçimde fiilen korunmasının sağlanması gerekir. Bu nedenle öncelikle dijital gelirlerin özellikle TMK m. 359/I'deki kişisel kazanç kavramı karşısındaki durumu incelenmekte; ardından bu gelirlerin korunmasına ilişkin sorunlar ayrıca ele alınmaktadır.

II. DİJİTAL GELİRLERİN ÇOCUK MALLARI REJİMİ İÇİNDEKİ HUKUKÎ NİTELİĞİ

A. Nitelendirme Sorununun Çocuk Malları Sistemindeki Yeri

Çocuk mallarına ilişkin TMK hükümleri, velâyet altındaki çocuğun malvarlığının yönetimi, kullanılması, gelirlerinin sarfı ve korunmasına ilişkin farklı hukukî rejimler öngörmektedir[19]. Bu sistem içinde uygulanacak hükümlerin belirlenmesi, öncelikle söz konusu malvarlığı değerinin hangi kategoriye dâhil olduğunun tespitine bağlıdır. Özellikle TMK m. 352 vd. hükümleri uyarınca ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları ile TMK m. 359 kapsamında yönetimi ve bundan yararlanma hakkı çocuğa ait olan kişisel kazanç arasında önemli bir rejim farklılığı bulunmaktadır[20].

---

18 Özellikle platformların yaş sınırlamaları nedeniyle kidfluencer hesaplarının ebeveynler tarafından yönetilebilmesi ve içerik üzerindeki fiilî kontrolün ebeveynlerde bulunabilmesi bakımından bkz. Ünlü ve Karakoç Keskin (n 3) 297; Yates (n 12) 857. Çocuk adına reklam ilişkilerinin ebeveyn tarafından yürütülebilmesi ve reklam gelirlerinin ebeveyn kontrolündeki hesaplar üzerinden tahsil edilebilmesi bakımından ayrıca bkz. Aktaş Avcı (n 1) 71, 77; Özer ve Alpsoy (n 4) 243, 253.

19 Çocuk mallarının yönetimi, kullanılması, gelirlerinin ve malların sarfı ile korunmasına ilişkin farklı kanunî düzenlemeler bakımından bkz. Hayrunnisa Özdemir, 'Çocuk Mallarının Yönetimi, Kullanılması, Harcanması ve Korunması' (2013) 17(3) *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 81, 83–85; Ömer Çınar, 'Ana ve Babanın Çocuk Mallarını Kullanma Hakkı' (2013) 71(1) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 1355, 1355–1356; Cem Baygın ve Murat Doğan, 'Çocuk Mallarının Yönetimi, Kullanılması ve Sarfı' (2005) 9(1–2) *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi* 379, 379–380.

20 Ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları ile yönetimi ve bundan yararlanma hakkı çocuğa ait serbest mallar arasındaki ayrım bakımından bkz. Özdemir (n 19) 83–86; Süleyman Albayrak, 'Çocuğun Serbest Malları' (2018) 26(2) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 443, 446–448, 464–465; Gökçe Canarslan, 'Velayet Altındaki Çocuğun, Mallarını Kendisinin Yönetmesi (Çocuğun Serbest Malları)' (2025) Özel Sayı 3 *Ombudsman Akademik* 115, 116–117, 127–128.

İçerik üreticisi çocukların dijital platformlardan elde ettikleri gelirler bakımından da temel sorun bu noktada ortaya çıkmaktadır. Reklam, sponsorluk ve platform gelirlerinin çocuğa ait bir malvarlığı değeri olduğu kabul edildiğinde dahi, bu tespit tek başına uygulanacak hukukî rejimi belirlemeye yeterli değildir. Söz konusu gelirlerin ana ve babanın yönetimine tâbi genel çocuk malı mı, yoksa TMK m. 359/I anlamında çocuğun kişisel kazancı mı olduğu ayrıca belirlenmelidir. Zira yapılacak nitelendirme, ana ve babanın yönetim, kullanma ve sarf yetkilerinin kapsamını doğrudan etkilemektedir.

Aşağıda öncelikle ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk mallarına ilişkin genel esaslar ile kullanma ve sarf yetkileri, yalnızca dijital gelirlerin nitelendirilmesine sağlayacakları katkı ölçüsünde ele alınmakta; ardından TMK m. 359'da kişisel kazanç için öngörülen özel rejim ortaya konulmaktadır.

1. Ana ve Babanın Yönetimine Tâbi Çocuk Malları (TMK m. 352)

Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece, TMK m. 352/I uyarınca çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür[21]. Hüküm, ana ve babaya çocuk malları üzerinde yalnızca bir yetki tanımamakta, aynı zamanda bu yetkinin çocuğun malvarlığının korunması ve uygun biçimde idare edilmesi amacıyla kullanılmasını gerektiren bir yükümlülük öngörmektedir[22]. Velâyet devam ettiği sürece ana ve babanın çocuk mallarını kural olarak önceden hâkim iznine ihtiyaç duymaksızın yönetebilmeleri ve hesap veya güvence verme yükümlülüğü altında bulunmamaları, yönetim yetkisinin sınırsız olduğu anlamına gelmez[23]. Yönetim hakkı, ana ve babaya çocuğun malvarlığını kendi menfaatleri doğrultusunda serbestçe kullanabilecekleri bir hâkimiyet alanı sağlamaz; velâyet ilişkisinden kaynaklanan ve çocuğun yararıyla sınırlı bir yönetim görevi niteliği taşır[24]. Dijital gelirler

---

21 Emine Akyüz, *Çocuk Hukuku: Çocukların Hakları ve Korunması* (10. Baskı, Pegem Akademi 2025) 260; Ahmet Kılıçoğlu, *Aile Hukuku* (Turhan Kitabevi 2022) 518; Süleyman Yılmaz, *Aile Hukuku* (Yetkin Yayınları 2023) 548; Mehmet Erdem ve Aslı Makaracı Başak, *Aile Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2024) 479; Mehmet Altunkaya, 'Çocuğun Mallarının Yönetimi ve Kullanma Hakkı' in *Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan* (Yetkin Yayıncılık 2006) 113; Gökçe Canarslan, *Çocuk Malları* (Filiz Kitabevi 2024) 45. Yönetim yetkisinin kapsamına, TMK m. 357–360'ta öngörülen ayrık durumlar saklı kalmak üzere, çocuğun gerek doğumunda malvarlığında bulunan gerekse velâyet devam ederken edindiği malvarlığı değerleri girer. Bkz. Mustafa Dural, Tufan Öğüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku, Cilt III: Aile Hukuku* (Filiz 2024) 390; Bilge Öztan, *Aile Hukuku* (6. Bası, Turhan Kitabevi 2015) 1161; Andrea Büchler and Rolf Vetterli, *Ehe Partnerschaft Kinder: Eine Einführung in das Familienrecht der Schweiz* (Stämpfli Verlag 2018) 254; Stephan Wolf and Yannick Minnig, *Familienrecht* (Helbing Lichtenhahn 2021) 278.

22 Kanun koyucu aynı hükmün ikinci fıkrasında, "*ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder*" demek suretiyle öngörülen yükümlülüğün ihlaline bağlanan sonucu da göstermektedir (bkz. TMK m. 352/II).

23 Bkz. Özdemir (n 19) 88–89; Baygın ve Doğan (n 19) 388; Öztan (n 21) 1166; Akyüz (n 21) 261; Özen Çolak (n 3) 546.

24 Ana ve babanın yönetim yetkisinin çocuğun menfaatiyle sınırlı olduğu, yönetimin sadakat ve özenle yerine getirilmesi ve çocuk mallarının "iyi bir yönetici gibi" korunup değerlendirilmesi gerektiği bakımından bkz. Özdemir (n 19) 88; Baygın ve Doğan (n 19) 388; Canarslan (n 21) 35-37.

bakımından TMK m. 352'nin önemi, bu gelirlerin ana ve babanın yönetimine tâbi genel çocuk malvarlığı içerisinde değerlendirilmesi ihtimalinde ortaya çıkmaktadır.

Dijital gelirin çocuğa ait olduğunun kabul edilmesi, onun zorunlu olarak TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç sayılmasını gerektirmez. Şayet gelir kişisel kazanç niteliğinde değilse, özel bir düzenleme bulunmadığı ölçüde TMK m. 352'deki genel yönetim rejiminin uygulanması ve ana ve babanın bu malvarlığı değeri üzerinde yönetim hakkına sahip ve bununla yükümlü olması gündeme gelecektir. Buna karşılık gelirin TMK m. 359/I kapsamında kişisel kazanç olarak nitelendirilmesi hâlinde, yönetim ve yararlanma hakkının çocuğa ait olmasını öngören özel hüküm uygulanacaktır. Dolayısıyla TMK m. 352'nin dijital gelirler bakımından uygulanabilirliği, doğrudan doğruya bunların hukukî nitelendirilmesine bağlıdır.

Bir başka husus, dijital gelirlerin TMK m. 352 uyarınca ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları kapsamında değerlendirilmesi hâlinde dahi, bu gelirlerin özelliklerinden kaynaklanan bazı güçlüklerin ortadan kalkmamasıdır. Özellikle gelirlerin ana veya baba adına açılmış banka ya da platform hesapları üzerinden tahsil edilmesi, çocuğa ait malvarlığı değerleri ile ebeveynin kişisel malvarlığı arasındaki ayrımın izlenmesini güçleştirebilir[25]. Ancak ana ve babanın gelir üzerinde fiilî kontrol sahibi olması, gelirin hukukî statüsünü kendiliğinden belirlemez. Başka bir ifadeyle, gelirin ebeveyn tarafından tahsil edilmesi veya fiilen yönetilmesi, tek başına onun TMK m. 352 kapsamında ana ve babanın yönetimine tâbi bir çocuk malı olduğu sonucunu doğurmaz.

Ana ve babanın, TMK m. 352/I uyarınca kural olarak hesap ve güvence vermekle yükümlü tutulmamış olması da dijital gelirlerin yönetimi bakımından dikkate alınması gereken bir husustur. Ayrıca TMK m. 353'te öngörülen malvarlığı dökümünün hâkime sunulması ve önemli değişikliklerin bildirilmesi yükümlülüğünün evliliğin sona ermesi ve velâyetin eşlerden birinde kalması hâline özgülenmiş olması, evlilik birliği devam ederken çocuk malları bakımından sürekli ve kendiliğinden işleyen bir kayıt ve bildirim yükümlülüğünün öngörülmediğini göstermektedir[26]. Bununla birlikte bu denetim meselesi, dijital gelirlerin hukukî nitelendirilmesinden sonraki bir sorundur. Öncelikle belirlenmesi gereken, söz konusu gelirin ana ve babanın TMK m. 352'den kaynaklanan yönetim yetkisinin kapsamına girip girmediğidir.

---

[25] Çocuk içerik üreticilerinin sosyal medya hesaplarının yaş sınırlamaları nedeniyle ebeveyn adına açılabilmesi, ebeveynin platformla kurulan kullanıcı ilişkisinde taraf hâline gelmesi ve çocuğun reklam, tıklanma ve izlenme gelirleri üzerinde fiilî hâkimiyet kurabilmesi bakımından bkz. Atasoy (n 1) 455-456; Aktaş Avcı (n 1) 71, 77.

[26] TMK m. 352/I uyarınca ana ve babanın kural olarak hesap ve güvence verme yükümlülüğü altında bulunmaması ve TMK m. 353'teki malvarlığı dökümü ile önemli değişiklikleri bildirme yükümlülüğünün evliliğin sona ermesi hâline bağlanmış olması bakımından bkz. Özen Çolak (n 3) 546–547; Özdemir (n 19) 89.

Sonuç olarak TMK m. 352, dijital gelirlerin hukukî niteliğini doğrudan belirleyen bir hüküm olmaktan ziyade, yapılacak nitelendirmenin sonuçlarından birini ortaya koymaktadır. Dijital gelirin ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları kapsamında kaldığı sonucuna varılırsa yönetim yetkisi kural olarak ana ve babaya ait olacak; TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak nitelendirilmesi hâlinde ise bu genel düzenlemenin yerini kişisel kazanca ilişkin özel yönetim rejimi alacaktır. Bu ayrım, aynı zamanda ana ve babanın çocuk mallarını kullanma ve bunların gelirlerini sarf etme yetkilerinin dijital gelirler bakımından uygulanıp uygulanamayacağının belirlenmesi açısından da önem taşımaktadır.

2. Kullanma ve Sarf Yetkilerinin Nitelendirmeye Bağlılığı (TMK m. 354–356)

Ana ve babanın çocuk malları üzerindeki yetkileri yönetimle sınırlı değildir. TMK m. 354–356 hükümleri, belirli şartlar altında çocuk mallarının kullanılmasına, bunlardan elde edilen gelirlerin sarfına ve sermaye niteliğindeki malvarlığı değerlerinin kısmen kullanılmasına veya çocuğun diğer mallarına başvurulmasına da imkân tanımaktadır[27]. Bununla birlikte bu yetkilerin dijital gelirler bakımından uygulanıp uygulanamayacağı, öncelikle söz konusu gelirlerin ana ve babanın yönetimine tâbi genel çocuk malı mı, yoksa TMK m. 359/I kapsamında kişisel kazanç mı olduğunun belirlenmesine bağlıdır.

Ana ve babaya çocuk malları üzerinde, velâyetin kusurlarına bağlı olarak kaldırılmamış olması şartıyla bir kullanma hakkı tanınmaktadır (TMK m. 354). Tanınan bu hakkın dijital gelirler bakımından doğrudan uygulanabileceğini kabul etmek güçtür. Zira reklam, sponsorluk veya platform faaliyetlerinden elde edilen ekonomik değerlerin ana ve babanın kullanma hakkına tâbi olup olmadığı, bunların öncelikle hangi malvarlığı rejimine dâhil olduğunun belirlenmesini gerektirir. Gelirin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç niteliğinde olması hâlinde, yönetim ve bundan yararlanma hakkının çocuğa ait olduğunu öngören özel düzenleme karşısında TMK m. 354'teki genel kullanma hakkının uygulanması söz konusu olmayacaktır[28]. Buna karşılık dijital gelirin ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları kapsamında kaldığı kabul edilirse, TMK m. 354'ün uygulanabilirliği gündeme gelebilecektir.

Benzer bir ayrım TMK m. 355 bakımından daha belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu hükme göre ana ve baba, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için; hakkaniyete uygun düştüğü ölçüde ise aile ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sarf edebilir ve gelir fazlasını çocuk mallarına katar[29]. Dijital gelirlerin ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları

---

27 Ana ve babanın çocuk mallarını kullanma hakkı, çocuk mallarının gelirlerinin sarfı ve belirli şartlarla çocuğun malvarlığının sermaye kısmına başvurulabilmesi bakımından bkz. Çınar (n 19) 1356, 1359–1361; Özdemir (n 19) 94–97; Baygın ve Doğan (n 19) 407 vd; Canarslan (n 21) 144 vd.

28 Çınar (n 19) 1360–1361; Canarslan (n 21) 122.

29 TMK m. 355 uyarınca çocuk mallarının gelirlerinin öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için, ancak hakkaniyete uygun düştüğü ölçüde aile ihtiyaçları için sarf edilebilmesi ve gelir fazlasının çocuk mallarına katılması bakımından bkz. Baygın ve Doğan (n 19) 414; Canarslan (n

kapsamında kaldığının kabul edilmesi hâlinde, bu kazançların aynı zamanda TMK m. 355 anlamında "çocuk mallarının geliri" niteliğinde olup olmadığı ayrıca belirlenmelidir. Özellikle içerik üreticisi çocuğun kişisel faaliyeti sonucunda elde edilen yüksek tutarlı kazançların aile ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılabilmesi, hükümdeki hakkaniyet ölçütünün sınırlarını daha önemli hâle getirmektedir. Çocuğun faaliyetine dayanan dijital kazançların aile bütçesine aktarılması ile klasik bir çocuk malından elde edilen kira veya faiz gelirinin aile ihtiyaçları için kullanılması, ekonomik değerin kaynağı ve çocuğun menfaati bakımından aynı nitelikte değildir. Bu nedenle TMK m. 355'in uygulanabileceği sonucuna varılsa dahi, hükümdeki hakkaniyet ölçütünün dijital gelirin kaynağı ve miktarı gözetilerek değerlendirilmesi gerekir.

TMK m. 356 ise olağan ihtiyaçların gerektirdiği ölçüde sermaye biçimindeki ödemelerin çocuğun bakımı için kullanılmasına, zorunluluk hâlinde hâkim kararıyla çocuğun diğer mallarına da başvurulmasına imkân tanımaktadır[30]. Bu hüküm dijital gelirler bakımından ikinci bir nitelendirme sorununu gündeme getirmektedir. Dijital platformlardan düzenli biçimde elde edilen kazançlar ilk bakışta "gelir" niteliğinde görünmekle birlikte, bunların çocuğun kişisel emeği, performansı ve kişiliğinin ekonomik değerinden doğması, klasik anlamdaki malvarlığı unsuru ile onun getirisi arasındaki ayrımın dijital gelirler bakımından doğrudan uygulanmasını güçleştirmektedir. Dolayısıyla dijital kazancın ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılması dahi, bunun TMK m. 355 anlamında sarf edilebilir bir gelir mi, yoksa TMK m. 356 çerçevesinde daha sıkı koşullarla başvurulabilecek bir malvarlığı değeri mi olduğuna ilişkin sorunu bütünüyle çözmemektedir.

Sonuç olarak TMK m. 354–356 hükümleri dijital gelirlerin hukukî niteliğini belirleyen değil, yapılacak nitelendirmeye bağlı olarak uygulanması gündeme gelebilecek hükümlerdir. Dijital gelirin genel çocuk malı olarak kabul edilmesi, ana ve babanın kullanma ve sarf yetkilerinin değerlendirilmesini gerektirirken; TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak nitelendirilmesi, yönetim ve yararlanma hakkını çocuğa bırakan özel rejimin uygulanmasını gerektirecektir. Bu nedenle dijital gelirlerin hangi ölçüde ana ve babanın ekonomik yetkilerine tâbi olacağının belirlenebilmesi için, TMK m. 359'da kişisel kazanç bakımından öngörülen özel rejimin ayrıca incelenmesi gerekir.

---

21) 124–125. Hakkaniyet ölçütünün ailenin sosyal ve ekonomik durumu ile çocuğun aileye getirdiği ekonomik yük gibi unsurlar gözetilerek belirlenmesi gerektiği bakımından ayrıca bkz. Özdemir (n 19) 96. Çocuk mallarının gelirlerinin aile ihtiyaçlarına sarf edilmesinin hakkaniyet sınırıyla bağlı olduğu ve bu sınırın aşılmasının hâkim müdahalesini gündeme getirebileceği yönünde bkz. Albayrak (n 20) 451–452.

30 TMK m. 356'da sermaye biçimindeki ödemelerin kullanımı ile diğer çocuk mallarına başvurma şartları bakımından bkz. Özdemir (n 19) 90–91. Ayrıca, sosyal medya reklamı karşılığında elde edilen ücretin çocuk malı sayılması hâlinde TMK m. 356 kapsamında değerlendirilebileceği, buna karşılık bu tutarın bankaya yatırılmasından doğan faizin TMK m. 355 anlamında çocuk malının geliri niteliğinde olacağı hakkında bkz. Özen Çolak (n 3) 556.

3. Kişisel Kazancın Özel Rejimi (TMK m. 359)

Ana ve babanın çocuk malları üzerindeki yönetim yetkisinin önemli istisnalarından biri, TMK m. 359'da düzenlenen kişisel kazançtır. TMK m. 359/I uyarınca, "*Ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın veya kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı, çocuğa aittir.*" Böylece kişisel kazanç, ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk mallarından ayrılarak özel bir hukukî statüye bağlanmıştır[31].

Dijital gelirler bakımından önem taşıyan husus, çocuğa ait olduğu kabul edilen bir gelirin bu özel statü kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir. Bunun belirlenmesi ise TMK m. 359/I hükmünde yer alan "*kişisel kazanç*" kavramının anlam ve kapsamının ortaya konulmasını gerektirmektedir.

B. TMK m. 359/I Anlamında "Kişisel Kazanç" Kavramının Belirlenmesi

Dijital gelirlerin TMK m. 359/I kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği, kişisel kazanç kavramının hangi ölçütlere göre belirleneceğine bağlıdır. Bu nedenle öncelikle hükmün lafzı ve sistematik konumu ele alınmakta; ardından kişisel kazancın meslek veya belirli bir sözleşme tipine bağlı olup olmadığı, ekonomik değerin kaynağı ve çocuğun kişisel faaliyeti ile kazanç arasında bulunması gereken bağlantı incelenmektedir.

1. Hükmün Lafzı ve Sistematik Konumu

"*Kişisel kazanç*" kavramı TMK m. 359/I'de tanımlanmadığı gibi, bu kazancın hangi hukukî ilişki veya faaliyetlerden doğması gerektiğine ilişkin açık bir sınırlamaya da yer verilmemiştir[32]. Hükümde bir taraftan ana ve baba tarafından "*bir meslek veya sanat ile uğraşması için*" çocuğa verilen malvarlığı değerlerinden, diğer taraftan ise çocuğun "*kendi kişisel kazancı*"ndan söz edilmektedir. Bu lafzî ayrım, "*meslek veya sanat*" ibaresinin doğrudan kişisel kazancı niteleyip nitelemediğinin ve dolayısıyla kavramın kapsamını sınırlayıcı bir işlev taşıyıp taşımadığının belirlenmesini gerekli kılmaktadır.

Hükmün çocuk malları sistemi içerisindeki konumu da bu bakımdan önemlidir. TMK m. 359, kişisel kazancı genel çocuk malları rejiminden ayırarak özel bir hukukî statüye tâbi tutmaktadır[33]. Bu sistematik tercih, kişisel kazanç kavramının belirlenmesinde kazancın çocuğun kişisel faaliyetiyle olan bağlantısının dikkate

---

31 Kişisel kazancın, ana ve babanın yönetimi dışında kalan serbest mallardan biri olduğu ve yönetim ile yararlanma hakkının çocuğa ait bulunduğu bakımından bkz. Peter Breitschmid, 'Art 323 ZGB' in Thomas Geiser and Christiana Fountoulakis (eds), *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I* (7th edn, Helbing Lichtenhahn 2022) N 1–2; Canarslan (n 21) 91–92; Çınar (n 19) 1360–1361; Albayrak (n 20) 464–465; Vildan Gökkaya, 'Ana ve Babanın Çocuk Malları Üzerindeki Kullanma Hakkı' (2017) 30(133) *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 325, 338. Serbest malların ayrıca düzenlenmiş olmasından hareketle, serbest mallar dışında kalan çocuk mallarının dar anlamda çocuk malları olarak değerlendirildiği yönünde bkz. Erdem ve Makaracı Başak (n 21) 479; Canarslan (n 21) 81.

32 Özen Çolak (n 3) 541–542; Albayrak (n 20) 464.

33 Breitschmid 'Art 323 ZGB' (n 31) N 1–2.

alınmasını gerektirmektedir[34]. Bununla birlikte sistematik konum, kişisel kazancın yalnızca belirli bir meslek, çalışma ilişkisi veya sözleşme tipi çerçevesinde elde edilen değerlerle sınırlı olup olmadığı sorununu tek başına çözmemektedir.

Dijital içerik üretiminin klasik çalışma ilişkilerinden farklı hukukî ve ekonomik modeller çerçevesinde yürütülebilmesi, kişisel kazanç kavramının kapsamının ayrıca değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu nedenle öncelikle, kişisel kazancın belirli bir meslek veya sözleşme tipine bağlı olarak anlaşılmasının gerekli olup olmadığı incelenmelidir.

2. Kişisel Kazancın Meslek ve Sözleşme Tipinden Bağımsızlaştırılması

İncelenen hükmün lafzından, "*kişisel kazanç*"ın mutlaka belirli bir meslek veya sanat faaliyeti çerçevesinde elde edilmesi gerektiği sonucu çıkmamaktadır. Bu hükümde, ana ve baba tarafından bir meslek veya sanatla uğraşması için çocuğa verilen malvarlığı değerleri ile çocuğun "*kendi kişisel kazancı*" ayrı ayrı zikredilmiştir. "*Meslek veya sanat*" unsurunun kişisel kazancın zorunlu bir unsuru olarak kabul edilmesi, hükmün lafzıyla desteklenmemektedir.

Kişisel kazancın belirli bir sözleşme tipine, özellikle hizmet sözleşmesine bağlı olarak anlaşılması isabetli değildir. Öğretide, TMK m. 359/I'deki "*meslek veya sanat*" ibaresinin bağımsız faaliyetle, "*kişisel kazanç*" ibaresinin ise bağımlı çalışma sonucu elde edilen ücretle ilişkilendirildiği yönünde bir ayrım yapılmaktadır[35]. Bu yaklaşım, dijital içerik üretiminden elde edilen kazançlar bakımından da benimsenmiş; influencer sözleşmesinin hizmet sözleşmesi niteliğinde olmamasından hareketle çocuğun bu faaliyetten elde ettiği gelirin TMK m. 359/I kapsamında serbest mal niteliğinde sayılamayacağı ileri sürülmüştür[36]. Ancak kişisel kazanç niteliğinin sözleşmenin hukukî tipine veya faaliyetin bağımlı ya da bağımsız olarak yürütülmesine bağlanması, ekonomik bakımdan aynı veya benzer kişisel faaliyetten doğan kazançların yalnızca hukukî yapılarındaki farklılık nedeniyle farklı çocuk malları rejimlerine tâbi tutulmasına yol açabilir. Nitekim dijital içerik üretimi, farklı hukukî ilişkiler çerçevesinde gerçekleştirilebilen ve tek bir sözleşme tipine indirgenemeyen bir faaliyet niteliğindedir[37]. Bu nedenle kişisel kazancın

---

34 Kişisel kazancın, çocuğun bedenî veya fikrî bir iş görme faaliyeti sonucu elde ettiği kazanımlar olarak tanımlanması bakımından bkz. Albayrak (n 20) 464.

35 "*Meslek veya sanat*" faaliyetinin bağımsız çalışma, "*kişisel kazanç*"ın ise bağımlı çalışma sonucu elde edilen ücretle ilişkilendirilmesi yönündeki ayrım için bkz. Albayrak (n 20) 462, 465. Buna karşılık kişisel kazancın çocuğun çeşitli işgörme faaliyetlerinden doğan, bedenî veya fikrî emeğinin ürünü olan kazanımlar ve bunların yerine geçen değerler şeklinde daha geniş ele alınması yönünde bkz. Canarslan (n 21) 93. İsviçre hukukunda Art. 323 ZGB kapsamındaki çalışma kazancının, ebeveyn izniyle kurulan iş sözleşmesinden doğan kazancın yanı sıra öğrencinin ebeveyn izni gerektirmeyen tatil işi kazancını da kapsayabileceği yönünde bkz. Breitschmid 'Art 323 ZGB' (n 31) N 2.

36 Influencer sözleşmesinin hizmet sözleşmesi niteliğinde olmamasından hareketle bu sözleşmeden doğan gelirin serbest mal niteliğinde sayılamayacağı yönünde bkz. Aktaş Avcı (n 1) 81–82; Özen Çolak (n 3) 543.

37 Influencer sözleşmesinin somut ilişkinin özelliklerine göre eser veya vekâlet sözleşmesi niteliği taşıyabilmekle birlikte kural olarak isimsiz bir sözleşme olduğu yönünde bkz. Keskin (n 2) 140–141; Zorluoğlu Yılmaz ve Yıldırım Dindar (n 9) 522–523.

belirlenmesinde sözleşmenin hukukî tipinden ziyade, elde edilen ekonomik değerin kaynağının esas alınması gerekir.

Kişisel kazanç nitelendirmesinde, kazancın belirli bir meslek çerçevesinde elde edilmesi veya belirli bir sözleşme tipine dayanması tek başına belirleyici kabul edilmemelidir. Belirleyici ölçüt, ekonomik değerin hangi faaliyetten ve kimin kişisel katkısından kaynaklandığıdır. Kişisel kazancın tespiti, böylece kazancın şeklî hukukî kaynağından ziyade ekonomik değerin maddî kaynağının araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

3. Ekonomik Değerin Kaynağı Ölçütü

Kişisel kazancın belirli bir meslek veya sözleşme tipiyle sınırlandırılmaması, TMK m. 359/I kapsamındaki nitelendirmede ekonomik değerin kaynağını ön plana çıkarmaktadır. Kişisel kazancın belirlenmesinde, kazancın hangi sözleşme ilişkisi çerçevesinde elde edildiğinden ziyade, ekonomik değerin esas itibarıyla çocuğun hangi faaliyeti veya kişisel katkısı sayesinde ortaya çıktığı esas alınmalıdır.

Dijital içerik üretiminde ekonomik değer; çocuğun görüntüsü, sesi, performansı, yaratıcılığı, tanınırlığı veya içerik üretimine yönelik kişisel faaliyeti etrafında oluşabilir[38]. Reklam verenin, sponsorun veya platformun ekonomik karşılık sağlamasında çocuğun kişisel faaliyeti belirleyici rol oynuyorsa, kazancın ekonomik kaynağının çocuğun şahsı ve faaliyetiyle bağlantılı olduğu kabul edilebilir. Hesabın ana veya baba tarafından yönetilmesi, sözleşmenin onlar tarafından kurulması ya da ödemenin ebeveyne ait bir hesaba yapılması, ekonomik değerin kaynağının belirlenmesinde tek başına belirleyici değildir.

Çocuğun içerikte herhangi bir şekilde yer alması, kazancın ekonomik kaynağının çocuğun kişisel faaliyeti olduğu sonucuna ulaşmak için tek başına yeterli değildir. Bu nedenle kişisel kazanç nitelendirmesinde, çocuğun faaliyeti ile elde edilen kazanç arasındaki bağlantının ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

4. Kişisel Faaliyet ile Kazanç Arasındaki Yeterli Bağlantı

Öğretide kişisel kazanç, çocuğun bedenî veya fikrî işgörme faaliyeti sonucunda elde ettiği edinimler üzerinden açıklanmaktadır[39]. Bu çalışmada, söz konusu açıklamadan hareketle, dijital gelirlerin kişisel kazanç olarak nitelendirilmesinde

---

[38] Influencer pazarlamasında ekonomik değerin tanınırlık, kişisel marka, içerik niteliği ve etkileşim gibi unsurlarla bağlantılı olarak oluşması bakımından bkz. Baycur ve Karaca (n 17) 290 vd.; influencer faaliyetinde kişisel performans, içerik üretimi ve ticari iş birliği unsurları bakımından Keskin (n 2) 133 vd.; çocuk üzerinden elde edilen reklam ve benzeri ekonomik değerlerin çocuğun görüntüsü ve kişisel özellikleriyle bağlantısı bakımından Özen Çolak (n 3) 537–538; çocuğun görüntüsü ve işgücünün sosyal medya üzerinden gelir elde edilmesinde ekonomik değer taşıyabilmesi bakımından Canarslan (n 21) 17–18.

[39] Kişisel kazancın çocuğun bedenî veya fikrî işgörme faaliyeti sonucu elde edilen edinimler olarak tanımlanması bakımından bkz. Özdemir (n 19) 91; Baygın ve Doğan (n 19) 398, 413; Albayrak (n 20) 464–465.

çocuğun kişisel faaliyeti ile elde edilen kazanç arasında doğrudan ve yeterli bir bağlantının esas alınması önerilmektedir. Bu bağlantının değerlendirilmesinde öncelikle çocuğun kazanca kaynaklık eden kişisel faaliyeti belirlenmeli; ardından bu faaliyetin ekonomik karşılığın oluşumundaki ağırlığı ve gelir sağlayan kişi veya platform bakımından taşıdığı önem incelenmelidir.

Çocuğun performansı, anlatımı veya diğer kişisel faaliyetlerinin kazancın elde edilmesindeki rolü, bağlantının yeterliliğinin değerlendirilmesinde dikkate alınabilir. Çocuğun görüntüsü, sesi veya tanınırlığı bu faaliyetin ekonomik değerini artırabilir; ancak bu özelliklerin ekonomik değer taşıması, kişisel faaliyetin varlığını tek başına göstermez. Bu nedenle çocuğun içerikten çıkarılması hâlinde aynı ekonomik değerin ortaya çıkmayacak olması da tek başına yeterli bir ölçüt değildir. Aynı durum, çocuğun kişisel bir faaliyette bulunmaksızın yalnızca görüntüsüyle içeriğin konusu olduğu hâllerde de söz konusu olabilir. Esas olan, kazancın çocuğun salt varlığıyla değil, belirlenebilir kişisel faaliyetiyle bağlantısının kurulmasıdır.

Faaliyetin tek seferlik olması, kazançla doğrudan ve yeterli bağlantı kurulmasını engellemez; çocuğun içerikte sürekli görünmesi de kişisel faaliyetin varlığını kendiliğinden ortaya koymaz. Bu nedenle katılımın sıklığı ile faaliyetin kazancın oluşumundaki rolü birbirinden ayrılmalıdır. Bu yaklaşım, aktif içerik üretimi ve karma faaliyetlerde çocuğun kişisel faaliyetinden doğan kazancın belirlenmesine, pasif görünürlük hâllerinde ise ekonomik değerin çocuğa aidiyeti ile kişisel kazanç niteliğinin ayrı değerlendirilmesine imkân vermektedir.

C. Dijital Gelirlerin Nitelendirilmesinde Başlıca İhtimaller

Yukarıda ortaya konulan ölçütlerin dijital gelirlere uygulanması, somut olayın özelliklerine göre farklı nitelendirme sonuçlarına yol açabilir. Bu çerçevede dijital gelirin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç veya ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları kapsamında değerlendirilmesi; ana-baba ile çocuğun birlikte katkıda bulunduğu faaliyetlerde ise katkıların niteliği ve ağırlığının ayrıca göz önünde bulundurulması gerekir.

1. Kişisel Kazanç Olarak Nitelendirme

Dijital gelirin ekonomik kaynağının çocuğun kişisel faaliyetine dayanması ve bu faaliyet ile kazanç arasında yeterli bağlantının bulunması hâlinde, gelir TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak nitelendirilebilir. Çocuğun bizzat içerik ürettiği veya performansı, anlatımı ya da diğer kişisel faaliyetleriyle ekonomik değerin oluşumuna katıldığı durumlar bu kapsamda değerlendirilebilir[40].

Kişisel kazanç nitelendirmesinin kabulü hâlinde dijital gelir, ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk mallarından ayrılarak TMK m. 359'daki özel rejime tâbi

[40] Kişisel kazancın çocuğun çeşitli işgörme faaliyetleri sonucunda elde ettiği, bedenî veya fikrî emeğinin ürünü olan kazanımları kapsadığı yönünde bkz. Canarslan (n 21) 93; ayrıca İsviçre hukukunda Art. 323 ZGB kapsamındaki çalışma kazancına ilişkin bkz. Breitschmid 'Art 323 ZGB' (n 31) N 1–2.

olur. Gelirin yönetimi ve bundan yararlanma hakkı çocuğa ait olduğundan, ana ve babanın TMK m. 352'den kaynaklanan yönetim yetkisi ile TMK m. 355'te çocuk mallarının gelirleri bakımından öngörülen sarf yetkisinin bu kazançlar üzerinde uygulanması söz konusu olmaz. Çocuğun ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde ise TMK m. 359/II uyarınca çocuktan kendi bakımı için uygun bir katkıda bulunması istenebilir[41].

Çocuğun ekonomik değerin oluşumundaki rolünün tali kaldığı veya gelirin esas itibarıyla ana ve babanın faaliyetinden kaynaklandığı hâllerde, kişisel kazanç nitelendirmesinden farklı bir sonuca ulaşılması gerekir. Çocuğun ve ana-babanın ekonomik değerin meydana gelmesine birlikte katkıda bulunduğu hâller ise karma faaliyetler bakımından ayrıca değerlendirilmelidir.

2. Ana ve Babanın Yönetimine Tâbi Çocuk Malı Olarak Nitelendirme

Gelirin çocuğa ait olduğunun belirlenmesi koşuluyla, dijital gelirlerin nitelendirilmesinde ikinci ihtimal, TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç niteliği taşımayan ekonomik değerin ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları kapsamında değerlendirilmesidir. Bu sonuç özellikle, çocuğun kişisel faaliyetinin ekonomik değerin ortaya çıkmasında belirleyici olmadığı veya faaliyet ile kazanç arasında yeterli bağlantının kurulamadığı hâllerde gündeme gelir.

Çocuğun içerikteki rolünün tali kaldığı ve ekonomik değerin esas itibarıyla ana ve babanın içerik üretimi, hesap yönetimi veya ticari organizasyonundan doğduğu hâllerde, gelirin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak nitelendirilmesi güçtür. Benzer şekilde, kazancın çocuğun kişisel faaliyetinden ziyade hesabın genel erişimi, içerik konsepti veya ana ve babanın bağımsız faaliyeti sayesinde ortaya çıktığı durumlarda, gelirin ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları kapsamında değerlendirilmesi gündeme gelebilir.

Ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malı olarak nitelendirme, gelirin çocuğa aidiyetinden ziyade, tâbi olacağı yönetim rejimi bakımından önem taşır. Gelir çocuğa ait olmakla birlikte TMK m. 359/I'in şartlarını taşımıyorsa, TMK m. 352 vd. hükümleri uygulama alanı bulur ve ana ve baba söz konusu malvarlığı değeri üzerinde yönetim hakkına sahip ve bununla yükümlü olur[42].

Ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malı olarak nitelendirme, kullanma ve sarf yetkilerinin kapsamını kendiliğinden belirlemez. Kişisel kazanç niteliğinin reddedilmesi hâlinde dahi, dijital değerin TMK m. 355 anlamında gelir mi, yoksa TMK m. 356 kapsamında daha sıkı koşullarla başvurulabilecek bir malvarlığı değeri mi olduğunun ayrıca belirlenmesi gerekir.

---

41 Çocuğun kişisel kazancının kendisine ait olduğu, ancak ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde TMK m. 359/II uyarınca kendi bakımı için uygun bir katkıda bulunmasının istenebileceği yönünde bkz. Çınar (n 19) 1360–1361; Albayrak (n 20) 465; Canarslan (n 21) 102.

42 Baygın ve Doğan (n 19) 383–385; Özdemir (n 19) 84–88; Albayrak (n 20) 447–450.

3. Karma Faaliyetlerde Katkıya Dayalı Nitelendirme

Dijital içerik üretiminde ekonomik değerin her zaman yalnızca çocuğun veya yalnızca ana ve babanın faaliyetine dayanması gerekmez. Özellikle aile tarafından yönetilen sosyal medya hesaplarında içeriğin hazırlanması ve çekimi, hesap yönetimi ve reklam verenlerle ilişkiler ana ve baba tarafından yürütülürken, çocuğun görüntüsü, kişiliği veya performansı da ekonomik değerin oluşumunda esaslı rol oynayabilir[43].

Ortak içerik üretimi hâllerinde, öncelikle ekonomik değerin oluşumunda çocuğun kişisel faaliyeti ile ana ve babanın ekonomik veya organizasyonel katkılarından hangisinin baskın olduğu belirlenmelidir. Öğretide, sosyal medya faaliyetinden elde edilen gelirde çocuğun yanı sıra ana ve babanın da emek harcadığı hâllerde, ana ve babanın sağladıkları katkıya uygun bir pay almaları gerektiği ileri sürülmektedir[44]. Bununla birlikte, ana ve babanın faaliyete katkıda bulunması tek başına gelirin matematiksel olarak paylaştırılmasını gerektirmemelidir. Katkıların objektif olarak ayrıştırılabildiği durumlarda, çocuğun kişisel faaliyetine karşılık gelen ekonomik değerin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak değerlendirilmesi; ana ve babanın bundan bağımsız ve ayrıca ekonomik değer taşıyan katkısına karşılık gelen kısmın ise bu nitelendirmenin dışında tutulması mümkün olabilir. Katkıların ayrıştırılmasının mümkün olmadığı hâllerde ise ekonomik değerin baskın kaynağı esas alınmalıdır.

Katkıların ayrıştırılması önemli uygulama güçlükleri taşımaktadır. Bir reklam veya sponsorluk bedelinin hangi kısmının çocuğun kişisel faaliyetinden, hangi kısmının ana ve babanın teknik veya organizasyonel katkısından kaynaklandığının objektif biçimde belirlenmesi çoğu durumda mümkün olmayabilir. Gelir akışının ve ilgili hukukî ilişkilerin çoğunlukla ana ve babanın kontrolünde bulunması, katkıların kimden ve ne ölçüde kaynaklandığının belirlenmesini güçleştirmekte ve bu tespiti ispat bakımından da sorunlu hâle getirmektedir. Bu nedenle kısmî nitelendirmeye ancak çocuğun kişisel faaliyetinin ekonomik değerin oluşumundaki payının güvenilir ve denetlenebilir verilerle ortaya konulabildiği hâllerde başvurulmalıdır.

D. Benimsenen Çözüm

Yukarıdaki değerlendirmeler doğrultusunda, içerik üreticisi çocukların dijital faaliyetlerinden elde ettikleri gelirlerin hukukî niteliği, kazancın dayandığı sözleşmenin tipine göre değil, ekonomik değerin kaynağı ve bu değerin çocuğun kişisel faaliyetiyle olan bağlantısı esas alınarak belirlenmelidir. Bu çerçevede,

---

43 Aile tarafından yönetilen çocuk içerik kanallarında hesap yönetimi, çekim ve reklam veren ilişkilerinin ebeveynler tarafından yürütülürken çocuğun görüntü ve kişiliğinin içeriğin merkezinde kalmaya devam ettiği yönünde, somut örneklerle bkz. Atasoy (n 1) 457–458.

44 Sosyal medya faaliyetinden elde edilen gelirde çocuğun yanı sıra ana ve babanın da emek harcadığı hâllerde, ana ve babanın sağladıkları katkıya uygun bir pay almaları gerektiği yönünde bkz. Canarslan (n 21) 17–18.

çocuğun kişisel faaliyetinin ekonomik değerin oluşumunda belirleyici olması ve faaliyet ile kazanç arasında yeterli bağlantının bulunması, TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç nitelendirmesinin temelini oluşturur.

1. Aktif İçerik Üretiminde Kişisel Kazanç Yönündeki Başlangıç Noktası

Çocuğun içerik üretimine aktif ve belirleyici biçimde katıldığı hâllerde, elde edilen dijital gelirin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak nitelendirilmesi başlangıç noktası olmalıdır. Bununla birlikte aktif katılım tek başına yeterli olmayıp, çocuğun kişisel faaliyetinin ekonomik değerin oluşumunda belirleyici bir rol taşıması gerekir.

"Başlangıç noktası" ifadesi, teknik anlamda bir kanunî karineyi değil; TMK m. 359/I'in yorumuna dayanan ve çocuğun aktif ve belirleyici katılımını kişisel kazanç nitelendirmesi lehine güçlü bir ölçüt olarak kabul eden yaklaşımı ifade etmektedir.

2. Pasif Görünürlük Hâllerinin Ayrıştırılması

Çocuğun kişisel bir faaliyette bulunmaksızın yalnızca ana veya babanın gerçekleştirdiği paylaşımlarda görüntüsü veya kişiliğiyle yer aldığı hâllerde, ekonomik menfaatin çocuğa aidiyeti ile kişisel kazanç niteliği ayrı değerlendirilmelidir. Çocuğun görüntüsünün veya tanınırlığının ekonomik değerin oluşumunda belirleyici olması, bu menfaatin çocuğa aidiyetinin araştırılmasında dikkate alınabilir; ancak kişisel faaliyetin varlığını tek başına göstermez. Bu nedenle çalışmada benimsenen yaklaşım uyarınca, salt pasif görünürlük TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç nitelendirmesi için yeterli kabul edilmemektedir.

Öte yandan, içeriğin yayımlandığı sırada çocuğun yeni bir faaliyette bulunmaması, kazancın kişisel faaliyetle bağlantısının bulunmadığı anlamına gelmez. Çocuğun daha önce gerçekleştirdiği bir performansın kaydının yeniden yayımlanması veya kullanılması hâlinde, elde edilen kazancın önceki kişisel faaliyetle bağlantısı değerlendirilmelidir. Bu ihtimal, çocuğun herhangi bir kişisel faaliyeti bulunmaksızın yalnızca görüntüsünün ekonomik değer taşıdığı hâllerden ayrılmalıdır.

Kişisel kazanç niteliğinin kabul edilmemesi, ekonomik menfaatin ana ve babaya ait olduğu sonucunu doğurmaz. Menfaatin çocuğa aidiyeti ilgili hukukî ilişki çerçevesinde ayrıca belirlenmeli; çocuğa ait olduğu sonucuna ulaşılması hâlinde, kişisel kazanç dışındaki çocuk malları bakımından uygulanacak yönetim ve koruma hükümleri değerlendirilmelidir.

3. Karma Faaliyetlerde Çocuğun Katkısının Belirlenmesi

Çocuğun kişisel faaliyeti ile ana ve babanın teknik, organizasyonel veya yönetimsel katkılarının bir arada bulunduğu karma içerik üretimi modellerinde, gelirin matematiksel oranlama yoluyla paylaştırılması genel bir çözüm olarak benimsenmemelidir. Bu hâllerde öncelikle ekonomik değerin oluşumunda hangi katkının baskın olduğu belirlenmeli; ancak katkıların güvenilir ve denetlenebilir

verilerle ayrıştırılabildiği durumlarda kısmî nitelendirmeye başvurulmalıdır. Öğretide, sosyal medya faaliyetinden elde edilen gelirde çocuğun yanı sıra ana ve babanın da emek harcadığı hâllerde, ana ve babanın sağladıkları katkıya uygun bir pay almaları gerektiği ileri sürülmektedir[45]. Burada benimsenen yaklaşım ise ana ve babanın katkısının varlığını tek başına gelirin paylaştırılması için yeterli görmemekte; öncelikle ekonomik değerin baskın kaynağının belirlenmesini esas almaktadır.

Ekonomik değerin esas itibarıyla çocuğun kişisel faaliyetinden kaynaklandığı ve ana ve babanın katkısının bu faaliyetin teknik veya organizasyonel olarak gerçekleştirilmesine hizmet ettiği durumlarda, gelirin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak nitelendirilmesi esas alınmalıdır. Buna karşılık, ana ve babanın çocuğun kişisel faaliyetinden bağımsız ve ayrıca ekonomik değer taşıyan bir katkısının bulunduğunun ortaya konulması hâlinde, bu katkının hukukî niteliği somut olayın özelliklerine göre ayrıca değerlendirilmelidir.

4. Nitelendirmenin Uygulanacak Çocuk Malları Rejimine Etkisi

Dijital gelirin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak nitelendirilmesi hâlinde, yönetim ve yararlanma hakkı bakımından bu hükümde öngörülen özel rejim uygulanır. Gelirin ana ve babanın yönetimine tâbi çocuk malları kapsamında kaldığı hâllerde ise TMK m. 352 vd. hükümleri uygulama alanı bulur; kullanma ve sarf yetkileri bakımından TMK m. 354–356 hükümlerinin uygulanma şartlarının ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

Dijital gelirin hukukî statüsünün belirlenmesi, çocuğun malvarlığının fiilen korunması sorununu tek başına çözmemektedir. Hukukî yetki ile fiilî kontrol arasındaki farklılık ve bunun çocuk malvarlığının korunması bakımından doğurduğu sonuçlar aşağıda ayrıca ele alınmaktadır.

III. DİJİTAL GELİRLERİN KORUNMASI VE YÖNETİMİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

A. Hukukî Yetki ile Fiilî Kontrol Arasındaki Ayrım

Dijital gelirin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç olarak nitelendirilmesi, yönetim ve yararlanma hakkının çocuğa ait olması sonucunu doğurur; ancak bu hukukî statü, gelirin fiilen çocuğun kontrolünde bulunmasını kendiliğinden sağlamaz[46]. Özellikle küçük yaştaki içerik üreticisi çocuklarda platform hesaplarının yönetimi, reklam ve sponsorluk ilişkilerinin yürütülmesi ve gelirlerin tahsili çoğu zaman ana ve babanın fiilî hâkimiyet alanında gerçekleşmektedir.

---

[45] Sosyal medya paylaşımlarından elde edilen gelirlerde, çocuğun katkısının yanı sıra ana ve babanın içerik üretimi için harcadıkları emeğin de dikkate alınması ve ana ve babaya sağladıkları katkıya uygun bir pay verilmesi gerektiği yönünde bkz. Canarslan (n 21) 17–18.

[46] Atasoy (n 1) 455, 457–458.

Hukukî yetki ile fiilî kontrol arasındaki farklılık, dijital gelirlerin korunması bakımından özellikle önemlidir. TMK m. 359/I kişisel kazanç üzerindeki yönetim ve yararlanma hakkının kime ait olduğunu belirlemekle birlikte, platform hesaplarına erişim, gelirlerin tahsil edildiği hesapların kullanılması ve ekonomik değerler üzerinde fiilen tasarrufta bulunulması ayrı bir düzlemde ortaya çıkmaktadır. Gelirlerin ana veya baba tarafından kontrol edilen hesaplarda tutulması, çocuğa ait malvarlığı değerleri ile ana ve babanın malvarlığının birbirine karışması veya kazançların çocuğun yararı dışında kullanılması, kişisel kazanç için öngörülen özel rejimin fiilen etkisiz kalmasına yol açabilir[47]. Bu nedenle kişisel kazanç olarak nitelendirme, uygulanacak rejimi belirlemekle birlikte fiilî korumayı tek başına sağlamaz.

Ana ve babanın fiilî kontrolünün çocuğun malvarlığı bakımından tehlike oluşturduğu hâllerde, çocuk mallarının korunmasına ilişkin hükümlerin uygulanması gündeme gelir[48]. Bununla birlikte, kişisel kazanç niteliğindeki dijital gelirlerin ana ve baba tarafından fiilen tahsil veya kontrol edilmesi, bu gelirler üzerindeki kanunî yönetim yetkisinin onlara ait olduğu anlamına gelmez. Yönetimi TMK m. 359/I uyarınca çocuğa ait olan bu değerlerin korunmasında, yönetimi ana ve babaya ait olmayan çocuk mallarına ilişkin TMK m. 361/II dikkate alınmalıdır[49]. Bu çerçevede, TMK m. 360–361 kapsamındaki koruyucu müdahale ile dijital gelirlerin yönetimine veya fiilî kontrolüne bağlı devir, hesap ve sorumluluk yükümlülükleri ayrı ayrı incelenmeli; TMK m. 362–363'ün uygulanma alanı da bu ayrım gözetilerek belirlenmelidir.

B. TMK m. 360–361 Kapsamında Dijital Gelirlerin Korunması

1. Koruyucu Müdahalenin Şartları ve Kademeliliği

TMK m. 360 ve 361, çocuğun malvarlığının korunmasına yönelik olarak hâkimin müdahalesine imkân veren ve kademeli bir koruma sistemi oluşturan hükümler içermektedir[50]. TMK m. 360/I uyarınca, ana ve babanın çocuğun mallarını

---

47 Atasoy (n 1) 455, 457–458; Aktaş Avcı (n 1) 71, 77.

48 Dural, Öğüz ve Gümüş (n 21) 394; Özen Çolak (n 3) 556–558; Atasoy (n 1) 475–476. Karş. çocuk hesaplarının yönetimine hâkimin ancak özensiz yönetim hâlinde müdahale edebileceği yönünde bkz. Gençer Özdemir, 'Velinin Çocuğun Banka Hesabı Üzerindeki Kullanma ve Yönetim Hakkı' (2021) 16(178) *Terazi Hukuk Dergisi* 1134, 1142 ve orada anılan Yargıtay 2. HD kararı.

49 Ana ve babanın yönetimine tâbi olmayan çocuk mallarının korunması bakımından bkz. Canarslan (n 21) 196. İsviçre hukukunda çocuğun kendi yönetimindeki kazançlara yönelik koruyucu müdahale hakkında bkz. Peter Breitschmid, 'Art 324/325 ZGB' in Thomas Geiser and Christiana Fountoulakis (eds), *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I* (7th edn, Helbing Lichtenhahn 2022) N 15; Kurt Affolter-Fringeli and Urs Vogel, 'Art. 324/325 ZGB' in Heinz Hausheer and Hans Peter Walter (eds), *Die elterliche Sorge / der Kindesschutz, Art. 296–317 ZGB – Das Kindesvermögen, Art. 318–327 ZGB – Minderjährige unter Vormundschaft, Art. 327a–327c ZGB* (Berner Kommentar, Stämpfli Verlag AG 2016) N 19, 55.

50 TMK m. 361'in, m. 360'ta öngörülen önlemlerin yetersiz kalması hâlinde devreye giren "yedek" hüküm niteliği bakımından bkz. Özdemir (n 19) 97; TMK m. 360–361 arasındaki kademeli koruma

yönetmekte yeterince özen göstermemeleri hâlinde hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır. Hükmün uygulanması için ana ve babanın kusurlu davranmış olması gerekmez; çocuk mallarının tehlikeye düşürülmesi yeterlidir[51].

Hâkimin müdahalesinde çocuğun malvarlığını tehdit eden durumun niteliği ve ağırlığı dikkate alınmalı; uygulanacak tedbir mevcut tehlikeyle orantılı olmalıdır[52]. TMK m. 360 kapsamında hâkim, ana ve babaya malların yönetimi konusunda talimat verebilir, belirli zamanlarda bilgi ve hesap sunmalarını isteyebilir ve gerektiğinde malvarlığının korunmasına yönelik diğer uygun tedbirlere başvurabilir. Koruyucu müdahalenin kapsamı, çocuğun malvarlığının korunması için gerekli olanla sınırlı tutulmalıdır[53].

TMK m. 360 ve 361 arasındaki ilişki, koruyucu müdahalenin kademeli ve ölçülü biçimde gerçekleştirilmesini gerektirir[54]. İki hükmün uygulanma şartları, öngördükleri koruyucu müdahalenin ağırlığına göre farklılaşmaktadır. TMK m. 360'ın uygulanmasında ana ve babanın çocuk mallarının yönetiminde gerekli özeni göstermemesi esas alınırken, TMK m. 361/I kapsamında yönetimin ana ve babadan alınabilmesi için çocuk mallarının tehlikeye düşmesi ve bu tehlikenin başka şekilde önlenememesi gerekir[55]. Kademelilik ilkesi ise TMK m. 360

ilişkisi bakımından Baygın and Doğan (n 19) 391–392. İsviçre hukukunda çocuk malvarlığının korunmasında daha hafif tedbirlerin önceliği ve yönetimin kayyıma devrinin tali nitelikte olduğu yönünde bkz. Breitschmid, 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 2, 14. Ayrıca çocuğun kişi varlığının korunmasına ilişkin TMK m. 346 vd. bakımından koruyucu önlemlerin hafiften ağıra doğru kademeli biçimde uygulanması yönünde bkz. Gönül Koşar (n 1) 295–296.

51 TMK m. 360/I'in uygulanması için ana ve babanın kusurlu davranmasının aranmadığı, çocuk mallarının tehlikeye düşürülmüş olmasının yeterli olduğu yönünde bkz. Dural, Öğüz ve Gümüş (n 21) 394; Baygın ve Doğan (n 19) 391.

52 Çocuk malvarlığının korunmasına yönelik müdahalelerde ölçülülük ilkesinin uygulanması ve tedbirin izlenen amaçla orantılı olması gerektiği yönünde bkz. Affolter-Fringeli and Vogel, 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 12; ayrıca genel çocuk koruma tedbirlerinde ölçülülük ilkesi bakımından Affolter-Fringeli and Vogel, 'Art. 307 ZGB' in Heinz Hausheer and Hans Peter Walter (eds), *Die elterliche Sorge / der Kindesschutz, Art. 296–317 ZGB – Das Kindesvermögen, Art. 318–327 ZGB – Minderjährige unter Vormundschaft, Art. 327a–327c ZGB* (Berner Kommentar, Stämpfli Verlag AG 2016) N 26; Breitschmid 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 2. Ayrıca bkz. Rona Serozan, 'Çocuğun Kişi Varlığının Aile Hukuku Alanında Korunmasında Yetersizlikler' in *Prof Dr Kenan Tunçomağ'a Armağan* (İstanbul 1997) 381, 397; Ali Naim İnan, 'Özel (Medeni) Hukuk Bakımından Ana-Baba ile Çocuk İlişkileri ve Çocukların Ana-Babaya Karşı Korunması' in *Prof Dr Hamide Topçuoğlu'na Armağan* (Ankara 1995) 17, 19; Emine Akyüz, 'Velayet ve Çocuğun Korunması' in *Prof Dr Ali Naim İnan'a Armağan* (Ankara 2009) 111, 135.

53 Alınacak tedbirlerin talilik ve orantılılık ilkeleriyle sınırlılığı bakımından bkz. Affolter-Fringeli and Vogel 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 12; Breitschmid 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 2. Bu tedbirlerin yönetim yetkisini kaldırmaması bakımından Dural, Öğüz ve Gümüş (n 21) 395; Akyüz (n 52) 135.

54 İsviçre hukukunda çocuk malvarlığının korunmasında daha hafif önlemlerin önceliği ve yönetimin kayyıma devrinin tali nitelikte olması bakımından ayrıca bkz. Breitschmid 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 2, 14. Ayrıca çocuğun kişi varlığının korunmasına ilişkin TMK m. 346 vd. kapsamındaki koruyucu önlemlerin kademeli biçimde uygulanması bakımından bkz. Gönül Koşar (n 1) 295–296.

55 TMK m. 360 kapsamında ana ve babanın çocuk mallarının yönetiminde gerekli özeni göstermemesi hâlinde hâkimin gerekli koruyucu önlemleri alabileceği; TMK m. 361 uyarınca yönetimin kayyıma

kapsamındaki tedbirlerin her durumda tüketilmesini gerektiren mutlak bir sıra olarak anlaşılmamalıdır. Somut olayda daha hafif tedbirlerin yetersiz kalacağının baştan anlaşılması hâlinde, ölçülülük ilkesi çerçevesinde daha etkili bir koruyucu müdahaleye doğrudan başvurulması mümkün olmalıdır[56].

2. Dijital Gelirler Bakımından Tehlike ve Kuşku Ölçütünün Somutlaştırılması

Dijital gelirlerin farklı platform ve hukukî ilişkilerden doğabilmesi, gelir akışının çoğu zaman ana ve babanın kontrolündeki hesaplar üzerinden gerçekleşmesi ve nakdî gelirlerin yanında aynî ekonomik menfaatlerin de bulunabilmesi, TMK m. 360–361 kapsamında yapılacak değerlendirmede dijital faaliyete özgü olguların dikkate alınmasını gerektirmektedir. Ana ve babanın dijital gelirler üzerinde fiilî kontrol sahibi olması ise tek başına çocuğun malvarlığının tehlikeye düştüğünü veya gelirlerin hukuka uygun biçimde yönetileceği ya da sarf edileceği konusunda kuşku bulunduğunu göstermez. Özellikle küçük yaştaki çocuklarda böyle bir kontrol, dijital faaliyetin yürütülmesinin fiilî bir sonucu olabilir. Hukukî bakımdan belirleyici olan, çocuğun malvarlığına yönelik tehlikenin objektif olarak belirlenebilir ve gerekçelendirilebilir olması; fiilî kontrolün malvarlığının değer veya özünün korunmaması, çocuğa ait gelirlerin başka amaçlarla kullanılması, çocuğun malvarlığı ile ana ve babanın malvarlığının birbirine karıştırılması veya hesap verme yükümlülüğünden kaçınılması gibi somut olgularla birlikte ortaya çıkmasıdır[57].

Çocuğa ait dijital gelirlerin sürekli olarak ana veya babanın şahsî hesabında tutulması ve diğer aile gelirlerinden ayrıştırılmaması, tek başına hukuka aykırı bir kullanımı kanıtlamasa da malvarlığının izlenmesini güçleştirmesi ve usulsüz kullanım riskini artırması nedeniyle dikkate alınabilecek bir göstergedir. Gelirlerin kaynağı, miktarı veya kullanım amacı belirlenemiyor ya da çocuğa ait malvarlığı değerleri ebeveynin malvarlığı içinde izlenemez hâle geliyorsa, çocuk malvarlığının korunması bakımından müdahaleyi gerektirebilecek bir tehlike ortaya çıkabilir[58].

---

bırakılabilmesi için ise tehlikenin m. 360 kapsamındaki önlemlerle önlenmesinin mümkün olmaması gerektiği yönünde bkz. Canan Yılmaz, 'Güncel Yargıtay Kararları Işığında Çocuk Mallarının Yönetimi: Çocuk Mallarının Korunması' in *Prof. Dr. Serap Helvacı'ya Armağan* (On İki Levha Yayıncılık 2024) 985, 988; Canarslan (n 21) 173, 194; Özdemir (n 19) 97; Albayrak (n 20) 466; Breitschmid 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 7, 14.

56 Koruma tedbirlerinde kademeliliğin mutlak bir tüketme sırası değil, somut olayda gerekli ve yeterli müdahalenin seçilmesini gerektiren ölçülülük ilkesi çerçevesinde değerlendirilmesi bakımından bkz. Affolter-Fringeli and Vogel 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 47; Breitschmid 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 14.

57 Çocuk malvarlığının korunması bakımından tehlikenin objektif olarak belirlenebilir ve gerekçelendirilebilir olması; yalnızca uzak bir zarar ihtimalinin yeterli görülmemesi ve malvarlığının değer veya özünün korunmaması, çocuğa ait gelirlerin başka amaçlarla kullanılması, çocuk malvarlığı ile ebeveyn malvarlığının karıştırılması veya hesap vermekten kaçınılması gibi olguların tehlike göstergesi sayılması bakımından bkz. Affolter-Fringeli and Vogel Art. 324/325 ZGB (n 49) N 21–25.

58 Çocuk malvarlığı ile ana ve babanın malvarlığının karıştırılmasının, izlenebilirliği güçleştirmesi ve usulsüz kullanım riskini artırması bakımından bir tehlike göstergesi oluşturduğu yönünde bkz. Affolter-Fringeli and Vogel 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 23.

TMK m. 359/I kapsamında kişisel kazanç niteliğindeki gelirlerin TMK m. 355'e dayanılarak aile ihtiyaçlarının karşılanmasına tahsis edilmesi de kişisel kazanç için öngörülen özel rejimle bağdaşmaz[59]. Çocuğun geliri kullanılarak çocuğun yararıyla bağlantısı bulunmaksızın ebeveynin veya aile malvarlığının artırılması, gelirin çocuğun yararıyla ilgisi bulunmayan amaçlara yöneltilmesi yahut kullanımın kapsam ve amacı hakkında makul bir açıklama getirilememesi, koruyucu müdahale bakımından önem taşıyan göstergeler arasında değerlendirilebilir[60].

Dijital gelirlere ilişkin kayıtlardaki belirgin ve açıklanamayan uyumsuzluklar da malvarlığının gereği gibi yönetilmediğine ilişkin kuşku doğurabilir. Platformlardan, reklam ve sponsorluk ilişkilerinden veya kullanıcı katkılarından kaynaklanan gelirleri gösteren kayıtlarla banka hesaplarına intikal eden ya da çocuk adına muhafaza edildiği belirtilen tutarlar arasında önemli farklılıkların bulunması bu kapsamda dikkate alınabilir. Platform kayıtlarının her zaman tahsil edilen net geliri göstermeyebileceği göz önünde bulundurularak, salt rakamsal farklılıktan ziyade açıklanamayan ve süreklilik gösteren uyumsuzluklara önem verilmelidir[61].

Koruma ihtiyacı yalnızca nakdî ödemeler bakımından ortaya çıkmaz. Reklam ve sponsorluk ilişkilerinde çocuğun faaliyeti karşılığında sağlanan aynî edimlerin ve diğer ekonomik menfaatlerin kayıt dışında tutulması veya bunlardan fiilen yalnızca ana ve babanın yararlanması da değerlendirmeye dâhil edilmelidir. Çocuğun faaliyeti karşılığında sağlanan bu tür menfaatlerin kime ait olduğunun veya ne şekilde kullanıldığının belirlenememesi, çocuk malvarlığının korunması bakımından tehlikeye işaret eden bir olgu oluşturabilir[62].

Çocuğun dijital faaliyetinin gelir elde etme amacıyla giderek yoğunlaştırılması ile malvarlığının yönetim biçimi arasında da bağlantı kurulabilir. Ana ve babanın ekonomik menfaatlerini çocuğun yararının önüne geçirerek içerik üretimini sürdürmesi ve elde edilen geliri esas itibarıyla kendi menfaatleri doğrultusunda kullanması, yalnızca çocuğun kişilik ve korunma hakları bakımından değil, çocuk mallarının yönetimi bakımından da değerlendirilmelidir[63]. Çalışma, çocuğun malvarlığının korunmasına odaklandığından, çalışma koşulları ile kişilik ve eğitim hakkına ilişkin sorunlar ancak malvarlığının yönetimine yönelik tehlikenin değerlendirilmesi bakımından önem taşıdıkları ölçüde ele alınmaktadır.

---

59 Bkz. yukarıda dn. 40–41.

60 Affolter-Fringeli and Vogel 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 23.

61 Çocuk malvarlığının tehlikeye düştüğünün kabulü için yönetim yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirilmediğini gösteren ek ve açık emarelerin bulunması gerektiği yönünde bkz. Affolter-Fringeli and Vogel 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 22.

62 Influencer faaliyeti karşılığında sağlanan bedelin nakdî veya aynî olabileceği ve bu kapsamda sağlanan tüketilebilir ürünlerin de çocuk malı niteliğinde değerlendirilebileceği yönünde bkz. Özen Çolak (n 3) 538; influencer sözleşmesinde ücret yerine başka bir ekonomik menfaat sağlanmasının da mümkün olduğu yönünde Keskin (n 2) 133–134.

63 Çocuğun ekonomik sömürüye maruz kalma riskinin yalnızca kişilik hakları değil, malvarlığının korunması bakımından da dikkate alınması gerektiği yönünde bkz. Atasoy (n 1) 477.

Yukarıda ifade edilen her bir gösterge somut olayın koşulları içinde değerlendirilmelidir. Hâkim; gelirin miktarı ve sürekliliğini, kayıtların tutulma biçimini, ana ve babanın gelirlerin kullanımına ilişkin açıklamalarını, çocuğun malvarlığının aile malvarlığından ayrıştırılıp ayrıştırılmadığını ve mevcut durumun çocuğun ekonomik menfaatleri bakımından doğurduğu riski bir bütün olarak değerlendirmelidir. Daha hafif koruyucu önlemlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde, çocuk mallarının tamamı veya belirli bir kısmı üzerindeki yönetimin ana ve babadan alınarak kayyıma devredilmesi gündeme gelebilir[64].

3. TMK m. 361 Kapsamında Dijital Gelirlerle Sınırlı Yönetim Kayyımlığı

Çocuk mallarının yönetiminin kayyıma bırakılmasını düzenleyen TMK m. 361'in uygulanmasında, korunacak malvarlığı değerinin hukukî niteliği ve yönetim yetkisinin kime ait olduğu dikkate alınmalıdır. Dijital faaliyet karşılığında elde edilen kazançların ekonomik anlamda gelir olarak adlandırılması, bunların her durumda çocuk mallarının geliri sayılmasını gerektirmez. Bu nedenle dijital gelirlerle sınırlı yönetim kayyımlığının hukukî dayanağı, yalnızca müdahalenin kapsamından hareketle belirlenemez.

Ana ve babanın yönetimine tâbi olan dijital gelirler bakımından, malvarlığına yönelik tehlikenin başka şekilde önlenememesi hâlinde TMK m. 361/I uyarınca yönetimin kayyıma devri gündeme gelebilir. Bu müdahalenin çocuğun bütün malvarlığını kapsaması zorunlu değildir. Somut tehlikenin yalnızca belirli dijital gelirlerle ilgili olduğu hâllerde, yönetimin devri de bu malvarlığı değerleriyle sınırlandırılabilir[65].

TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç niteliğindeki dijital gelirlerde ise yönetim yetkisinin çocuğa ait olması dikkate alınmalıdır. Ana ve babanın bu gelirleri fiilen tahsil etmesi veya kendi kontrolündeki hesaplarda tutması, kendilerine kanunî yönetim yetkisi kazandırmaz. Yönetimi ana ve babaya ait olmayan bu değerlerin tehlikeye düşmesi hâlinde, TMK m. 361/II uyarınca koruyucu müdahale değerlendirilmelidir. Bu durumda kayyım görevlendirilmesi, ana ve babaya ait bir yönetim yetkisinin kaldırılması şeklinde açıklanmamalıdır[66].

---

64 TMK m. 361/I uyarınca çocuk mallarının tehlikeye düşmesi ve tehlikenin başka şekilde önlenememesi hâlinde yönetimin ana ve babadan alınarak kayyıma devredilebileceği; kayyımın malvarlığının tamamı veya belirli bir kısmı bakımından görevlendirilebileceği yönünde bkz. Özdemir (n 19) 98; Özgür Güvenç, 'Çocuk Mallarının Yönetimi' in Ersin Erdoğan, Belkıs Vural Çelenk and Özgün Özyüksel (eds), *Türk Hukukunda Çocuk* (Yetkin Yayıncılık 2022) 457, 496-497.

65 Yönetimin malvarlığının yalnızca bir kısmı bakımından kayyıma bırakılabilmesi hakkında İsviçre hukukundaki paralel düzenleme için bkz. Breitschmid, 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 14; Affolter-Fringeli and Vogel, 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 48.

66 Ana ve babanın yönetimine tâbi olmayan çocuk mallarının korunması bakımından bkz. Canarslan (n 21) 196. İsviçre hukukunda çocuğun kendi yönettiği kazançlara müdahale bakımından bkz. Breitschmid, 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 15; Affolter-Fringeli and Vogel, 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 55.

TMK m. 361/III ise çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun biçimde sarf edileceğinden kuşku duyulmasına ilişkindir. Dolayısıyla bu fıkra, dijital gelirlerin tamamına sırf gelir olarak adlandırılmaları nedeniyle uygulanamaz. Korunacak değerin hükümde belirtilen gelir veya ayrılmış miktar niteliğini taşıması ve sarfına ilişkin kuşkunun bulunması gerekir. Bu şartların gerçekleştiği hâllerde, söz konusu değerlerin yönetimi kayyıma bırakılabilir[67].

Nihayet, dijital gelirlerle sınırlı yönetim kayyımlığı, TMK m. 361'deki koruma imkânlarının dijital faaliyetten doğan belirli malvarlığı değerlerine uygulanması olarak ele alınmaktadır. Uygulanacak fıkra, korunacak değerin niteliği, yönetim yetkisi ve tehlikenin özelliklerine göre belirlenmeli; müdahalenin kapsamı ise somut korunma ihtiyacını aşmamalıdır. Kayyımın görev alanı kararda açıkça gösterilmeli; kendisine bırakılan değerlerin ayrı biçimde izlenmesi, çocuğun malvarlığında korunması ve ana ve babanın malvarlığıyla karışmasının önlenmesi sağlanmalıdır.

C. Yönetimin Sona Ermesi ve Ana ve Babanın Sorumluluğu

1. TMK m. 362–363 Çerçevesinde Devir ve Hesap

Ana ve babanın çocuk malları üzerindeki kanunî yönetim hakkının sona ermesi, bu kapsamda yönettikleri malvarlığı değerlerini hak sahibine veya yönetimi üstlenen kişiye devretmelerini gerektirir[68]. TMK m. 362 uyarınca ana ve baba, velâyetleri veya yönetim hakları sona erdiğinde çocuğun mallarını hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasiye veya kayyıma devretmekle yükümlüdür. Devir yükümlülüğü, yalnızca yönetimin sonunda mevcut bulunan malvarlığı değerlerinin teslimini değil, yönetim süresince çocuğa ait malların ne şekilde yönetildiğinin hesap yoluyla ortaya konulmasını da kapsar[69].

Ana ve babanın kanunî yönetimine tâbi dijital gelirler bakımından bu yükümlülük, gelirlerin farklı platform ve hukukî ilişkilerden doğabilmesi nedeniyle özel önem taşımaktadır. Yönetimin sonunda hazırlanacak hesap, gelir ve gider hareketlerinin belirlenmesini gerektirir; banka ekstreleri ve benzeri kayıtlar bu amaçla kullanılabilir[70]. Dijital gelirlerin ana ve babanın kontrolündeki hesaplar üzerinden tahsil edildiği

---

67 Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların yönetiminin kayyıma bırakılması hakkında bkz. Canarslan (n 21) 198. İsviçre hukukundaki paralel düzenlemenin kapsamı ve genel yönetimden alma tedbiriyle ilişkisi için bkz. Affolter-Fringeli and Vogel, 'Art. 324/325 ZGB' (n 49) N 56–57.

68 Ana ve babanın velâyetlerinin veya yönetim haklarının sona ermesi hâlinde çocuk mallarını hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasiye veya kayyıma devretmekle yükümlü oldukları yönünde bkz. Özdemir (n 19) 90; Baygın ve Doğan (n 19) 403; Canarslan (n 21) 200.

69 TMK m. 362'de öngörülen devir yükümlülüğünün çocuk mallarının hesapla birlikte teslimini gerektirdiği yönünde bkz. Baygın ve Doğan (n 19) 403–404; Canarslan (n 21) 201–202.

70 Devir yükümlülüğü kapsamında gelir ve gider hareketlerinin hesap cetvelinde gösterilmesi bakımından bkz. Baygın ve Doğan (n 19) 404; banka ekstreleri ve benzeri kayıtların bu amaçla kullanılabilmesi hakkında bkz. Canarslan (n 21) 202.

hâllerde, çocuğa ait tutarların diğer hesap hareketlerinden ayrıştırılması da gerekir. Gelirlerin ayrı biçimde izlenmemesi, yönetim sonunda mevcut malvarlığı değerlerinin ve yönetim süresince yapılan harcamaların tespitini güçleştirebilir.

Ana ve babanın kanunî yönetim yetkisi kapsamında yönettikleri çocuk mallarının geri verilmesinden doğan sorumluluğu TMK m. 363 çerçevesinde belirlenir. Hüküm, ana ve babanın çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu olduklarını öngörmektedir[71]. Ana ve baba, dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine yalnızca aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlü olup, kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulamazlar[72]. Bu nedenle yönetim süresince meydana gelen her malvarlığı azalması kendiliğinden ana ve babanın sorumluluğunu doğurmaz; tasarrufun hukukî dayanağı ve çocuk mallarına ilişkin hükümlere uygunluğu ayrıca değerlendirilmelidir.

Kişisel kazanç niteliğindeki dijital gelirlerde kanunî yönetim yetkisi ile fiilî kontrol ayrımı korunmalıdır. TMK m. 359/I uyarınca yönetim ve yararlanma hakkı çocuğa ait olduğundan, ana ve babanın bu gelirleri tahsil veya kontrol etmesi tek başına kanunî yönetim rejiminin uygulanmasını gerektirmez. Hesap, iade ve sorumluluk taleplerinin hukukî dayanağı, ana ve babanın gelir üzerindeki işlemlerine göre ayrıca belirlenmelidir. Bu nedenle TMK m. 362–363'e ilişkin açıklamalar kanunî yönetime tâbi mallarla sınırlıdır. Bununla birlikte, kişisel kazançlarda da tahsil edilen tutarların, yapılan harcamaların ve elde kalan değerlerin belirlenmesi gerektiğinden, aşağıda incelenen tespit ve belgelendirme güçlükleri bu talepler bakımından da ortaya çıkabilir.

2. Dijital Gelirlerin Tespiti ve Belgelendirilmesi

Dijital gelirler bakımından karşılaşılabilecek temel güçlüklerden biri, çocuğa ait malvarlığı değerlerinin geçmişe dönük olarak belirlenmesidir. İçerik üretiminin uzun yıllara yayılması ve gelirlerin farklı platformlar ile reklam, sponsorluk ve kullanıcı katkılarına dayalı hukukî ilişkilerden doğması, yönetimin sona erdiği tarihte çocuğa ait dijital gelirlerin kapsam ve miktarının tespitini güçleştirebilir.

İçerik üretiminin küçük yaşlarda başladığı hâllerde bu güçlük daha belirgin hâle gelir. Çocuğun geçmişte hangi platformlardan gelir elde edildiğini, hangi reklam veya sponsorluk ilişkilerinin kurulduğunu, bu ilişkiler kapsamında hangi nakdî veya aynî menfaatlerin sağlandığını ve elde edilen değerlerin ne şekilde kullanıldığını bilmesi çoğu durumda beklenemez. Sözleşmeler, banka hareketleri,

---

71 Ana ve babanın çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu oldukları ve bu sorumluluğun yönetim hakkının sona ermesiyle gündeme geldiği yönünde bkz. Özdemir (n 19) 91; Baygın ve Doğan (n 19) 404; Canarslan (n 21) 206–207.

72 TMK m. 363/II–III uyarınca ana ve babanın dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine yalnızca aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlü oldukları ve kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulamayacakları yönünde bkz. Özdemir (n 19) 91; Baygın ve Doğan (n 19) 407; Canarslan (n 21) 206.

platform ödeme kayıtları, vergi ve muhasebe belgeleri ile reklam veya sponsorluk ilişkilerine ilişkin diğer kayıtlar ise esas itibarıyla ana ve babanın veya ilgili platform, ajans ve diğer üçüncü kişilerin hâkimiyet alanında bulunabilir.

Dijital gelirlerin tespitinde yalnızca banka hesaplarına intikal eden tutarların esas alınması yeterli değildir. Platform gelirlerinin yanı sıra doğrudan reklam verenlerden yapılan ödemelerin, sponsorluk bedellerinin, kullanıcılar tarafından sağlanan ekonomik değerlerin ve çocuğun faaliyeti karşılığında verilen aynî menfaatlerin de dikkate alınması gerekir[73]. Aynî edimler bakımından, menfaatin çocuğun faaliyeti karşılığında sağlanıp sağlanmadığının belirlenmesinin yanı sıra ekonomik değerinin tespiti de ayrıca güçlük doğurabilir.

Gelirlerin kapsam ve miktarının belirlenmesi, farklı kaynaklardaki kayıtların birlikte değerlendirilmesini gerektirir. Platform ödeme ve işlem kayıtları, banka hareketleri, reklam ve sponsorluk sözleşmeleri, fatura ve diğer muhasebe belgeleri ile gerektiğinde üçüncü kişilerden temin edilebilecek kayıtlar birbirini tamamlayıcı nitelik taşıyabilir[74].

Bilgi ve belgelerin önemli bir bölümünün çocuğun fiilî erişim alanı dışında bulunması, gelirlerin belirlenmesine ilişkin güçlüğü aynı zamanda bir ispat sorununa dönüştürmektedir. İspata konu vakıalara ilişkin delillerin büyük ölçüde ana ve babanın veya üçüncü kişilerin hâkimiyet alanında bulunması karşısında, genel ispat kurallarının dijital gelir uyuşmazlıklarında nasıl uygulanacağı ayrıca belirlenmelidir. Gelirlerin tespitinden ayrılması gereken bu mesele, ispat yükünün taraflar arasında nasıl dağıtılacağı ve delillere erişimdeki güçlüğün ispat faaliyetine ne ölçüde etki edeceği çerçevesinde aşağıda incelenmektedir.

3. Dijital Gelirlere İlişkin Uyuşmazlıklarda İspat Yükünün Dağılımı

Dijital gelirlerin geçmişe dönük olarak belirlenmesindeki güçlükler, bu gelirlere ilişkin uyuşmazlıklarda ispat yükünün dağılımını önemli hâle getirmektedir. TMK m. 6 ve HMK m. 190/I uyarınca, özel bir düzenleme bulunmadıkça ispat yükü, ileri sürülen vakıanın hukukî sonucundan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir. Bu nedenle ispat yükü, talebin hukukî dayanağı ve tarafların dayandıkları vakıalar bakımından ayrı ayrı belirlenmelidir. Gelirin elde edilmesi, çocuğa aidiyeti ve ana veya baba tarafından tahsil edilmesi ile çocuğa teslim edildiği veya hukuka uygun biçimde kullanıldığı savunmaları aynı ispat sorununu oluşturmaz. İlgili kayıtların bir tarafın hâkimiyet alanında bulunması da tek başına ispat yükünün o tarafa geçmesini gerektirmez. Bununla birlikte, TMK m. 363/I'deki "vekil gibi sorumluluk" hükmüne dayanan taleplerde ana ve babanın özen yükümlülüğüne

---

73 Dijital içerik üretimi karşılığında sağlanan ekonomik menfaatlerin nakdî veya aynî nitelikte olabileceği bakımından bkz. yukarıda dn 62.

74 Yönetimin sona ermesinde hazırlanacak hesap cetvelinde mallardan elde edilen gelir ve giderlere yer verilmesi ve bunların banka ekstreleri ile diğer belgeler üzerinden ortaya konulması gerektiği yönünde bkz. Canarslan (n 21) 202.

ilişkin ispatın ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Öğretide, vekâlet sözleşmesine ilişkin sorumluluk esaslarından hareketle ana ve babanın özen yükümlülüğüne aykırı davranmadıklarını veya yükümlülüğün ihlali ile zarar arasında nedensellik bağı bulunmadığını ispatlamaları gerektiği savunulmaktadır[75].

İspat edilememenin sonuçlarının hangi tarafça taşınacağı ile delillerin ortaya konulması birbirinden ayrılmalıdır[76]. Çocuğun küçüklüğü dönemindeki gelir getirici dijital faaliyetine ilişkin kamuya açık içerikler, reklam ve marka iş birlikleri ile ücretli tanıtımlar, gelirlerin varlığı ve kapsamının araştırılmasında önem taşıyabilir. Bununla birlikte izlenme veya takipçi sayıları tek başına gelir elde edildiğini, gelirin miktarını veya tamamının çocuğa ait olduğunu göstermez. Bu veriler, gelirin dayandığı hukukî ilişki ve diğer delillerle birlikte değerlendirilmelidir.

Kayıtların ana ve babanın kontrolünde tutulması, çocuğun delillere erişimini güçleştirebilir. Ana ve babanın kanunî yönetimine tâbi dijital gelirler bakımından TMK m. 362'deki hesap verme yükümlülüğü bu nedenle ayrıca önem taşır. Yönetim dönemindeki gelir ve giderlerin hesap cetvelinde gösterilmesi ve ilgili belgelerle açıklanması, çocuğun malvarlığının akıbetinin belirlenmesine hizmet eder[77]. Kişisel kazanç üzerindeki fiilî kontrolden kaynaklanan taleplerde ise hesap ve iade yükümlülüğünün hukukî dayanağı ayrıca belirlenmelidir.

Belgelere erişim bakımından HMK m. 219–221'deki düzenlemelerden yararlanılabilir. HMK m. 219, tarafların kendilerinin veya karşı tarafın delil olarak dayandığı ve ellerinde bulunan belgeleri ibrazını öngörmektedir. İbrazdan kaçınmanın sonucu ise HMK m. 220'de öngörülen şart ve usule bağlıdır. Verilen kesin sürede belgenin sunulmaması ve aynı sürede delilleriyle birlikte kabul edilebilir bir mazeret gösterilmemesi yahut belgenin elde bulunduğunun inkârı üzerine teklif edilen yeminin kabul veya icra edilmemesi hâlinde mahkeme, belgenin içeriği hakkında diğer tarafın beyanını duruma göre kabul edebilir. Bu sonuç otomatik olmayıp hâkimin somut olayın özelliklerini ve diğer delilleri birlikte değerlendirmesini gerektirir; dolayısıyla belge ibrazından kaçınılması, çocuğun

---

75 İsviçre hukukunda delile yakınlığın genel bir ispat yükü dağıtım ilkesi olarak kabul edilmesine yönelik sınırlamalar ve delil değerlendirmesindeki düzeltici işlevi hakkında bkz. Hans Peter Walter, 'Art. 8 ZGB' in Heinz Hausheer and Hans Peter Walter (eds), *Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Einleitung und Personenrecht, Einleitung, Art. 1–9 ZGB* (Berner Kommentar I/1, Stämpfli Verlag AG 2012) N 219. TMK m. 363/I'de ana ve babanın çocuk mallarının geri verilmesinde "vekil gibi" sorumlu tutulmasından hareketle, ana ve babanın özen yükümlülüğüne aykırı davranmadıklarını veya yükümlülüğün ihlali ile zarar arasında nedensellik bağı bulunmadığını ispatlamaları gerektiği görüşü için bkz. Canarslan (n 21) 210–211.

76 Objektif ispat yükünün ispat edilememenin sonuçlarını, sübjektif ispat yükünün ise tarafın delil gösterme ve ispat faaliyetinde bulunma yükünü ifade etmesi bakımından bkz. Walter, 'Art. 8 ZGB' (n 75) N 171, 176. Delil gösterme yükü ile kanundan doğan belge ibrazı yükümlülüğü birbirinden ayrılmalıdır.

77 Baygın ve Doğan (n 19) 404; yönetimin sona ermesinde hazırlanacak hesap cetvelinde malvarlığı değerlerinin yanı sıra bunlardan elde edilen gelir ve giderlere yer verilmesi ve banka ekstreleri ile diğer belgelerden yararlanılması gerektiği bakımından bkz. Canarslan (n 21) 201–202.

bütün iddialarının kendiliğinden ispatlanmış sayılması sonucunu doğurmaz. Uyuşmazlığın tarafı olmayan banka, platform, ajans veya diğer üçüncü kişilerin elindeki belgelerin ibrazı ise HMK m. 221 kapsamında değerlendirilmelidir[78].

İsviçre öğretisinde de ispat güçlüğünün kural olarak ispat yükünü tersine çevirmediği; buna karşılık ispata ilişkin bilgi ve belgelerin esas itibarıyla karşı tarafın hâkimiyet alanında bulunması nedeniyle bu taraftan tamamlayıcı açıklamalar beklenebileceği ve iş birliğinden kaçınmanın delil değerlendirmesinde dikkate alınabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte sıradan ispat güçlüğü, ispatın hukuka aykırı ve kusurlu biçimde engellenmesinden ayrılmaktadır. Özellikle mahkemenin bilgi veya hesap verme kararına rağmen yükümlülüğün yerine getirilmemesi, daha ağır ispat sonuçlarının tartışıldığı bir durumdur[79]. Bu açıklamalar, Türk hukukunda belge sunmamanın sonuçlarını HMK m. 219–221'den bağımsız biçimde belirlemek için değil, hesap verme yükümlülüğü ile ispat faaliyeti arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde karşılaştırmalı destek olarak kullanılmalıdır.

Mevcut belge ibrazı mekanizmaları, hiç tutulmamış veya artık mevcut olmayan kayıtları sonradan ortaya çıkaramaz. Bu nedenle uzun yıllara yayılan dijital faaliyetlerde gelirlerin miktarı ve kullanım biçimi belirsiz kalabilir. De lege ferenda, çocuğa ait dijital gelirleri fiilen tahsil veya kontrol eden ana veya babanın, bu gelirlerin kaynaklarını, miktarını ve kullanımını gösteren kayıtları tutma ve saklama, talep üzerine hesap verme ve ilgili belgeleri sunma yükümlülüğünün açıkça düzenlenmesi önerilmektedir. Bu yükümlülük, kanunî yönetim yetkisinin bulunmasından bağımsız olarak fiilî tahsil veya kontrole bağlanmalıdır. Öneri, gelirin çocuğa aidiyetine ilişkin bir karine oluşturmayı, ispat ölçüsünü düşürmeyi veya objektif ispat yükünü genel olarak ana ve babaya geçirmeyi amaçlamamaktadır. Gelirin varlığı, aidiyeti, miktarı ve tahsili ile teslim veya hukuka uygun kullanım savunmasına ilişkin ispat yükü, ilgili maddî hukuk hükümlerine göre ayrı ayrı belirlenmeye devam edecektir. Yükümlülüğün ihlali hâlinde hesap ve belge

---

78 HMK m. 219, 220/I–III ve 221/I–III. Tarafların ellerinde bulunan ve uyuşmazlığın ispatı bakımından önem taşıyan belgeleri ibraz yükümlülüğü bakımından bkz. Güray Erdönmez, 'Deliller' in Hakan Pekcanıtez, Muhammet Özekes, Mine Akkan, Hülya Taş Korkmaz, Cemil Simil and Efe Derenisa (eds), *Pekcanıtez Usûl: Medenî Usûl Hukuku, Cilt III* (16th edn, On İki Levha 2025) 2837–2838; HMK m. 220 uyarınca ibrazdan kaçınmanın şartları ve mahkemenin belgenin içeriği hakkında diğer tarafın beyanını duruma göre kabul edebilmesi bakımından 2845–2849; üçüncü kişilerin elindeki belgelerin HMK m. 221 uyarınca ibrazı bakımından 2857–2860. Karşılaştırmalı olarak, İsviçre hukukunda ispat güçlüğünün kural olarak ispat yükünü tersine çevirmemesi, karşı tarafın olayın aydınlatılmasına katılması ve iş birliğinden kaçınmanın delil değerlendirmesine etkisi hakkında bkz. Flavio Lardelli and Meinrad Vetter, 'Art. 8 ZGB' in Thomas Geiser and Christiana Fountoulakis (eds), *Zivilgesetzbuch I* (Basler Kommentar, 7th edn, Helbing Lichtenhahn 2022) N 71.

79 İspata ilişkin bilgi ve belgelerin esas itibarıyla karşı tarafın hâkimiyet alanında bulunması nedeniyle bu taraftan, kendisinden beklenebilir olduğu ölçüde tamamlayıcı açıklamalar ve içeriği somutlaştırılmış bir inkâr beklenebilmesi hakkında bkz. Walter, 'Art. 8 ZGB' (n 75) N 192. Kademeli dava kapsamında verilen bilgi veya hesap verme kararına rağmen yükümlülüğün yerine getirilmemesi bakımından bkz. Lardelli and Vetter, 'Art. 8 ZGB' (n 78) N 73; ispatın engellenmesi ve buna bağlanan sonuçlara ilişkin farklı yaklaşımlar için aynı eser N 81.

sunulması talep edilebilmeli; yargılama sırasında belge ibrazından kaçınmanın sonuçları ise HMK m. 220'deki koşullar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Önerinin amacı, özellikle kanunî yönetim yetkisi bulunmaksızın gerçekleştirilen fiilî tahsil ve kontrol bakımından kayıt ve hesap yükümlülüklerini açıklaştırarak, ispat güçlüğünü uyuşmazlık doğmadan önce azaltmaktır[80].

SONUÇ

Çalışmada, içerik üreticisi çocukların dijital faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin çocuk malları rejimindeki hukukî niteliği ve korunması incelenmiştir. Ulaşılan temel sonuç, nitelendirme ile koruma sorunlarının birbirinden bağımsız ele alınamayacağıdır.

Dijital gelirlerin TMK m. 359/I anlamında kişisel kazanç sayılıp sayılmayacağı, kazancın dayandığı sözleşme tipine göre değil, ekonomik değerin kaynağı ile çocuğun kişisel faaliyeti arasındaki doğrudan ve yeterli bağlantıya göre belirlenmelidir. Çocuğun aktif ve belirleyici katılımı kişisel kazanç yönünde güçlü bir başlangıç noktası oluştururken, salt pasif görünürlük kişisel kazanç nitelendirmesi için yeterli değildir; bu hâllerde ekonomik menfaatin çocuğa aidiyeti ayrıca belirlenmelidir. Karma faaliyetlerde ise katkıların somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi gerekir.

Kişisel kazanç nitelendirmesi, yönetim ve yararlanma hakkını çocuğa bırakmakla birlikte fiilî korumayı tek başına sağlamaz. Özellikle küçük yaştaki çocuklarda gelirlerin tahsili ve kontrolü ana ve babanın elinde bulunabilir. Bu nedenle hukukî yetki ile fiilî kontrol ayrımı önem taşımaktadır. Çocuğun malvarlığının tehlikeye düştüğü hâllerde TMK m. 360–361'deki koruyucu müdahale araçları kademelilik ve ölçülülük ilkeleri çerçevesinde uygulanmalı; korunma ihtiyacının yalnızca dijital gelirlerle sınırlı olduğu durumlarda, korunacak değerin niteliği ve yönetim yetkisi gözetilerek TMK m. 361'in ilgili fıkrası uyarınca bu gelirlerle sınırlı yönetim kayyımlığına başvurulabilmelidir.

Ana ve babanın kanunî yönetimine tâbi dijital gelirlerde, yönetimin sona ermesi üzerine TMK m. 362–363 hükümleri, bu gelirlerin geçmişe dönük tespiti ve belgelendirilmesi bakımından özel önem taşır. İspat yükü, TMK m. 6 ve HMK m. 190/I uyarınca talebin hukukî dayanağı ve ispata konu vakıalar bakımından ayrı ayrı belirlenmeli; delillerin ana ve babanın hâkimiyet alanında bulunması tek başına ispat yükünün tersine çevrilmesi sonucunu doğurmamalıdır. Bununla birlikte TMK m. 362'deki hesap verme yükümlülüğü, TMK m. 363/I'deki sorumluluk rejimi ve HMK m. 219–221'deki belge ibrazı hükümleri birlikte değerlendirilmelidir.

[80] Burada önerilen kayıt tutma, saklama, hesap verme ve belge sunma yükümlülükleri, objektif ispat yükünün değiştirilmesinden ayrılmaktadır. İsviçre hukukunda ispat güçlüğünün kural olarak ispat yükünü tersine çevirmemesi hakkında bkz. Lardelli and Vetter, 'Art. 8 ZGB' (n 78) N 71. Dijital gelirlerin fiilen tahsil veya kontrol edilmesine bağlanan özel yükümlülükler önerisi bu çalışmaya aittir.

Çocuğa ait dijital gelirleri fiilen tahsil veya kontrol eden ana veya baba bakımından, bu gelirlerin kaynaklarını, miktarını ve kullanımını gösteren kayıtları tutma ve saklama, talep üzerine hesap verme ve ilgili belgeleri sunma yükümlülüğünün açık bir kanunî düzenlemeye kavuşturulması uygun olacaktır. Bu yükümlülüğün kanunî yönetim yetkisinden bağımsız olarak fiilî tahsil veya kontrole bağlanması, objektif ispat yükünü genel olarak değiştirmeden dijital gelirlere ilişkin ispat güçlüklerini azaltabilir.

KAYNAKÇA

Affolter-Fringeli K and Vogel U, 'Art. 307 ZGB' in Hausheer H and Walter HP (eds), *Die elterliche Sorge / der Kindesschutz, Art. 296–317 ZGB – Das Kindesvermögen, Art. 318–327 ZGB – Minderjährige unter Vormundschaft, Art. 327a–327c ZGB* (Berner Kommentar, Stämpfli Verlag AG 2016)

Affolter-Fringeli K and Vogel U, 'Art. 324/325 ZGB' in Hausheer H and Walter HP (eds), *Die elterliche Sorge / der Kindesschutz, Art. 296–317 ZGB – Das Kindesvermögen, Art. 318–327 ZGB – Minderjährige unter Vormundschaft, Art. 327a–327c ZGB* (Berner Kommentar, Stämpfli Verlag AG 2016)

Aktaş Avcı P, 'Çocuk Influencer'ların Haklarının Korunması' in Bülent Kent, Münire Kevser Baş and Mahmut Samar (eds), *İnternet Hukukunda Çocuğun Korunması ve Mahremiyeti* (Adalet 2023)

Akyüz E, 'Velayet ve Çocuğun Korunması' in M Ünal, V Başpınar, HS Ozanoğlu and S Yılmaz (eds), *Prof Dr Ali Naim İnan'a Armağan* (Seçkin 2009) 111

Akyüz E, *Çocuk Hukuku: Çocukların Hakları ve Korunması* (10. Baskı, Pegem Akademi 2025)

Albayrak S, 'Çocuğun Serbest Malları' (2018) 26(2) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 443

Altunkaya M, 'Çocuğun Mallarının Yönetimi ve Kullanma Hakkı' in *Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan* (Yetkin Yayıncılık 2006)

Atasoy K, 'Sosyal Medyada Gelir Elde Eden Çocuk Influencer'ların Malvarlığının ve Ekonomik Haklarının Korunması' in Baki İlkay Engin and Zeynep Rana Demir (eds), *Modern Dünyada Çocuk Hakları* (On İki Levha 2025)

Baycur G and Karaca HS, 'Reklamlardaki Ünlülerden Sosyal Medyadaki Fenomenlere: Influencer Pazarlamasına Bütüncül Bir Bakış' (2022) 15(1) *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi* 271

Baygın C and Doğan M, 'Çocuk Mallarının Yönetimi, Kullanılması ve Sarfı' (2005) 9(1–2) *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi* 379

Breitschmid P, 'Art 323 ZGB' in Geiser T and Fountoulakis C (eds), *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I* (7th edn, Helbing Lichtenhahn 2022)

Breitschmid P, 'Art 324/325 ZGB' in Geiser T and Fountoulakis C (eds), *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I* (7th edn, Helbing Lichtenhahn 2022)

Büchler A and Vetterli R, *Ehe Partnerschaft Kinder: Eine Einführung in das Familienrecht der Schweiz* (Stämpfli Verlag 2018)

Canarslan G, *Çocuk Malları* (Filiz Kitabevi 2024)

Canarslan G, 'Velayet Altındaki Çocuğun, Mallarını Kendisinin Yönetmesi (Çocuğun Serbest Malları)' (2025) Özel Sayı 3 *Ombudsman Akademik* 115

Çınar Ö, 'Ana ve Babanın Çocuk Mallarını Kullanma Hakkı' (2013) 71(1) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 1355

Dukul Öztürk A, 'Dijital Medyada Kültürel İçerik Üreticiliğinin Ekonomik Sermayeye Dönüşümünde Patreon Modeli İncelemesi' (2024) 6(1) *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* 1

Dural M, Öğüz T and Gümüş MA, *Türk Özel Hukuku, Cilt III: Aile Hukuku* (Filiz 2024)

Erdem M ve Makaracı Başak A, *Aile Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2024)

Erdönmez G, 'Deliller' in H Pekcanıtez, M Özekes, M Akkan, HT Korkmaz, C Simil and E Derenisa (eds), *Pekcanıtez Usûl: Medenî Usûl Hukuku*, Cilt III (16th edn, On İki Levha 2025)

Gökkaya V, 'Ana ve Babanın Çocuk Malları Üzerindeki Kullanma Hakkı' (2017) 30(133) *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 325

Gönül Koşar G, *Çocuğun Kişilik Hakkının Anne Baba Tarafından Sosyal Medya Yoluyla İhlali ve Hukuki Korunma Yolları* (On İki Levha Yayıncılık 2025)

Gözen Bozdoğan K and Bayramoğlu S, 'Türkiye'de Sosyal Medya Fenomenlerinin ve Youtuber'ların Kazançlarının Vergilendirilmesine Dair Bir Değerlendirme' (2022) 19(2) *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 825

Güvenç Ö, 'Çocuk Mallarının Yönetimi' in Ersin Erdoğan, Belkıs Vural Çelenk and Özgün Özyüksel (eds), *Türk Hukukunda Çocuk* (Yetkin Yayıncılık 2022)

İnan AN, 'Özel (Medeni) Hukuk Bakımından Ana-Baba ile Çocuk İlişkileri ve Çocukların Ana-Babaya Karşı Korunması' in *Prof Dr Hamide Topçuoğlu'na Armağan* (Ankara 1995) 17

Karatepe Kaya M, 'Sosyal Medya Etkileyicileri Tarafından İnternet Aracılığıyla Yapılan Reklamlara İlişkin Hukuki Düzenlemelerin Değerlendirilmesi' (2021) 70(3) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 667

Keskin AD, 'Influencer Sözleşmesi' (2022) 13(1) *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 129

Kılıçoğlu A, *Aile Hukuku* (Turhan Kitabevi 2022)

Lardelli F and Vetter M, 'Art. 8 ZGB' in Geiser T and Fountoulakis C (eds), *Zivilgesetzbuch I* (Basler Kommentar, 7th edn, Helbing Lichtenhahn 2022)

Omuralieva N, Güneş Peschke S and Peschke L, 'Anne ve Babanın Sosyal Medyada Çocukları ile İlgili Paylaşımlarına (Sharenting) İlişkin Hukuki Bir Değerlendirme' (2024) 7(3) *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 861

Özen Çolak NB, 'Ebeveynlerin Sosyal Medyada Çocukları Üzerinden Elde Ettikleri Kazancın Çocuk Malları Kapsamında İncelenmesi' (2025) 61 *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 531

Özer HD and Alpsoy FN, 'Çocuk İşçiliğinin Yeni Görünümü: Kidfluencer' (2024) 11(1) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 241

Özdemir G, 'Velinin Çocuğun Banka Hesabı Üzerindeki Kullanma ve Yönetim Hakkı' (2021) 16(178) *Terazi Hukuk Dergisi* 1134

Özdemir H, 'Çocuk Mallarının Yönetimi, Kullanılması, Harcanması ve Korunması' (2013) 17(3) *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 81

Öztan B, *Aile Hukuku* (6. Bası, Turhan Kitabevi 2015)

Serçemeli C, 'Kidfluencer'lar ve Çocuk İşçiliği: İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Perspektifinden Nitel Bir Araştırma' (2026) 29 *Sosyal Güvence Dergisi* 2172

Serozan R, 'Çocuğun Kişi Varlığının Aile Hukuku Alanında Korunmasında Yetersizlikler' in *Prof Dr Kenan Tunçomağ'a Armağan* (İstanbul 1997) 381

Sivrikaya E, 'Çocukların Çalıştırılma Yasağı Kapsamında "Kidfluencer"ların Hukuki Durumu' in Baki İlkay Engin and Zeynep Rana Demir (eds), *Modern Dünyada Çocuk Hakları* (On İki Levha 2025) 433

Tosun E and Deniz Ş, 'YouTube'da Çocuğun Tüketim Odaklı Sömürüsü: Kidfluencerlar Üzerine Bir Araştırma' (2023) 14(2) *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 595

Ünlü TT and Karakoç Keskin E, '"Bu Hesapta Çocuk Var!" Türk Televizyon Dizilerindeki Çocuk Oyuncuların Instagram Hesaplarının Kidfluencer Kavramı Bağlamında İncelenmesi' (2023) 8(2) *İNİF E-Dergi* 275

Walter HP, 'Art. 8 ZGB' in Heinz Hausheer and Hans Peter Walter (eds), *Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Einleitung und Personenrecht, Einleitung, Art. 1–9 ZGB* (Berner Kommentar I/1, Stämpfli Verlag AG 2012)

Wolf S and Minnig Y, *Familienrecht* (Helbing Lichtenhahn 2021)

Yates C, 'Influencing "Kidfluencing": Protecting Children by Limiting the Right to Profit from "Sharenting"' (2023) 25 *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law* 845

Yılmaz C, 'Güncel Yargıtay Kararları Işığında Çocuk Mallarının Yönetimi: Çocuk Mallarının Korunması' in *Prof. Dr. Serap Helvacı'ya Armağan* (On İki Levha Yayıncılık 2024)

Yılmaz S, *Aile Hukuku* (Yetkin Yayınları 2023)

Zorluoğlu Yılmaz A and Yıldırım Dindar A, 'Influencer Sözleşmesi' (2024) 73(1) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 477.